

Nr 20

Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av propositionen 1973:45 med förslag om allmän tandvårdsförsäkring, m. m. jämte motioner.

Propositionen

En allmän tandvårdsförsäkring föreslås inför den 1 januari 1974. Samtidigt läggs fast ett program för en omfattande utbyggnad av landstingens folktandvård under återstoden av 1970-talet. Olika åtgärder vidtas för att stärka folktandvårdens ställning och för att kanalisera den ökande tandläkartillgången till folktandvården. Vidare föreslås att bidrag från den allmänna försäkringen skall garantera att folktandvårdens utbyggnad kan genomföras utan att landstingens kostnader för folktandvården stiger.

Folktandvården föreslås bli reglerad i en folktandvårdslag. Landstingen och de landstingsfria kommunerna får därigenom ett lagfäst tandvårdsansvar för alla barn och ungdomar i åldrarna t. o. m. 19 år samt ett vårdansvar för specialisttandvården. För barnen skall tandvården vara avgiftsfri genom folktandvårdens försorg.

Den allmänna tandvårdsförsäkringen föreslås inordnad i den allmänna sjukförsäkringen. Den skall omfatta alla försäkrade över 19 års ålder, i ett inledningsskede även åldersgruppen 17–19 år. Försäkringen skall avse alla former av tandvård, inbegripet förebyggande vård, såväl inom folktandvården och vid odontologisk fakultet som hos privatpraktiserande tandläkare. Privatpraktiserande tandläkare skall föras upp på en av försäkringskassan fastställd förteckning. De blir därigenom skyldiga att i sin taxesättning hålla sig inom de belopp som anges i en tandvårdstaxa som fastställs av Kungl. Maj:t. Taxans belopp, som blir lika för folktandvården och privatpraktiserande tandläkare, kan underskridas men inte överskridas. Övergångsvis föreslås en möjlighet till individuell taxebindning efter särskild prövning för sådana nuvarande privatpraktiker vars kostnader ligger över den kostnadsnivå som använts vid beräkning av tandvårdstaxan.

För att säkerställa att tandvårdsförsäkringen redan från början fungerar i full utsträckning föreslås vid ikraftträdandet en i princip allmän anslutning till försäkringen av de privatpraktiserande tandläkarna, vilka f. n. svarar för mer än tre fjärdedelar av vuxentandvården i landet. Riksförsäkringsverket föreslås få möjlighet att bevilja undantag när särskilda skäl föreligger. Under ett inledningsskede föreslås vidare särskilda begränsningar i tandläkarnas möjligheter att utträda ur försäkringen.

Av beloppen i tandvårdstaxan betalar patienten och försäkringen i regel hälften vardera. Patienten betalar sin avgift till tandläkaren. För-

säkringsersättningen betalas av försäkringskassan direkt till tandläkaren resp. till folktandvården. För särskilt kostsamma behandlingar skall försäkringen ge ersättning med 75 % av taxans belopp till den del detta under en behandlingsomgång överstiger 1 000 kr. Vid behandling med vissa proteser skall försäkringsersättningen utgöra 75 % av taxebeloppet. För patienter med svåra missbildningar i ansikts- eller käkskelettet föreslås försäkringen svara för hela kostnaden för den tandvård som behövs. För bl. a. tandkirurgisk behandling vid centraltandpolikliniker m. m. föreslås att det för läkarvård i offentlig regi gällande ersättnings-systemet skall tillämpas.

Ersättning föreslås utgå även för kostnader för resor till tandläkare, i den mån kostnaderna överstiger 15 kr. per besök. Vid specialisttandvård efter remiss föreslås reseersättning utgå efter samma regler som gäller vid läkarvård.

En särskild tandvårdsdelegation skall inrättas hos riksförsäkringsverket för att bereda frågor som gäller tandvårdsförsäkringen. Den skall bl. a. svara för de utredningar och överläggningar som behövs vid fortsatta ställningstaganden om tandvårdstaxan. Utöver riksförsäkringsverket skall socialstyrelsen och folktandvårdens huvudmän samt tandläkarnas och tandteknikernas organisationer vara företrädare i tandvårdsdelegationen.

Försäkringskassornas kostnader för tandvårdsersättning beräknas för år 1974 uppgå till minst 650 milj. kr. I detta belopp ingår även ersättning från försäkringen till folktandvården för utbyggnad av barn- och ungdomstandvården. Tandvårdsförsäkringen föreslås finansierad enligt samma grunder som sjukförsäkringen i övrigt.

Lagstiftningen om den allmänna tandvårdsförsäkringen och folktandvården föreslås träda i kraft den 1 januari 1974. Särskilda övergångsregler föreslås för tandvård som meddelas under sista kvartalet år 1973. Enligt dessa ges privatpraktiserande tandläkare möjlighet att lämna tandvård mot viss försäkringsersättning redan under tiden oktober–december 1973. Denna övergångsregel avser ersättning med halva det belopp som skall gälla fr. o. m. den 1 januari 1974. För helproteser skall ersättning dock utgå efter försäkringens regler redan fr. o. m. den 1 oktober 1973. Vidare ges landstingen genom ett särskilt övergångsbidrag möjlighet att redan under år 1973 anställa fler nya tandläkare inom folktandvården.

Författningsförslagen är av följande lydelse.

1 Förslag till Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom förordnas, att 2 kap. 1, 3 och 5 §§ samt 18 kap. 12 och 13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §

Försäkrad äger i enlighet med vad nedan sägs rätt till ersättning för utgifter för läkarvård, *tandläkarvård* och sjukhusvård ävensom i samband därmed företagna resor, så ock till sådan ersättning, varom föreskrift meddelats enligt 6 §.

Försäkrad äger i enlighet med vad nedan sägs rätt till ersättning för utgifter för läkarvård, *tandvård* och sjukhusvård ävensom i samband därmed företagna resor, så ock till sådan ersättning, varom föreskrift meddelats enligt 6 §.

3 §

Ersättning för utgifter för tandläkarvård utgår för sådan av sjukdom föranledd behandling, som angives i en av Konungen fastställd förteckning och som av tandläkare meddelas vid centraltandpoliklinik, tandläkarhögskola eller allmänt sjukhus.

Ersättning för utgifter för tandvård utgår om vården meddelas vid folktandvårdspoliklinik, odontologisk fakultet eller tandsjukvårdscentral eller eljest genom det allmännas försorg eller lämnas av tandläkare, som är uppförd på en av allmän försäkringskassa upprättad förteckning. Ersättning utgår enligt grunder som Konungen efter förslag av riksförsäkringsverket fastställer för högst två år i sänder.

Ersättning för utgifter för tandläkarvård utgår jämväl för sådan, kvinnlig försäkrad meddelad behandling, som angives i en av Konungen fastställd förteckning och som utförts under tid då den försäkrade var havande eller inom tvåhundra och trettio dagar efter förlösningsdagen.

Vad som sägs i första stycket gäller ej utgifter för tandvård åt försäkrad, som icke fyller minst tjugu år under det år vården inledes. Om avgiftsfri tandvård åt sådan försäkrad stadgas i folktandvårdslagen (1973:00). Konungen meddelar bestämmelser om ersättning till den som ombesörjer sådan vård.

Ersättning utgår med tre fjärde-

För utgifter för oralkirurgisk

Nuvarande lydelse
 delar av utgifterna eller, då dessa överstigit det belopp, vartill de enligt Konungen fastställd taxa skola beräknas uppgå, med tre fjärdedelar av sistnämnda belopp.

Föreslagen lydelse
 behandling eller annan åtgärd, som finns angiven i förteckning som fastställes av Konungen, utgår ersättning enligt de grunder för ersättning för läkarvårdsutgifter som fastställas enligt 2 §, under förutsättning att vården meddelas vid odontologisk fakultet eller tandsjukvårdscentral eller, efter hänvisning av läkare eller tandläkare, vid sådan poliklinik för specialisttandvård som angives i förteckning som fastställes av riks försäkringsverket.

5 §

Har försäkrad åtnjutit läkarvård, tandläkarvård eller sjukhusvård som avses i 2 §, 3 § första stycket eller 4 §, utgår ersättning enligt vad Konungen med riksdagen förordnar för utgifter i anledning av resor till och från läkaren, tandläkaren eller sjukvårdsinrättningen, där ej med hänsyn till resans längd samt den sjukets tillstånd skäligen kunnat fordras att han gått eller färdats på annat sätt, som icke krävt särskild kostnad.

Har försäkrad åtnjutit läkarvård, tandvård eller sjukhusvård som avses i 2-4 §§, utgår ersättning enligt vad Konungen med riksdagen förordnar för utgifter i anledning av resor till och från läkaren, tandläkaren eller vårdinrättningen, där ej med hänsyn till resans längd samt den försäkrades tillstånd skäligen kunnat fordras att han gått eller färdats på annat sätt, som icke krävt särskild kostnad.

18 kap.

12 §

Hos allmän försäkringskassa skola vara anställda en direktör, vilken i enlighet med de anvisningar, som lämnas av kassans styrelse, har att leda arbetet inom kassan, en eller flera föredragande för pensionsärenden samt en eller flera förtroendeläkare. Förtroendeläkare har att tillhandagå försäkringskassan i frågor, som kräva medicinsk sakkunskap, och skall söka främja samarbetet mellan

Hos allmän försäkringskassa skola vara anställda en direktör, vilken i enlighet med de anvisningar, som lämnas av kassans styrelse, har att leda arbetet inom kassan samt en eller flera föredragande för pensionsärenden. Hos sådan kassa skola jämväl vara anställda en eller flera förtroendeläkare och förtroendetandläkare. Dessa hava att tillhandagå kassan i frågor, som kräva medicinsk eller

Nuvarande lydelse

kassan och inom dess område
verksamma läkare.

Föreslagen lydelse

odontologisk sakkunskap, och
skola söka främja samarbetet mel-
lan kassan och inom dess område
verksamma läkare *och tandläkare*.

Utöver de befattningshavare, som avses i första stycket, skola hos allmän försäkringskassa vara anställda tjänstemän i erforderligt antal.

13 §¹

Befattningshavare hos allmän försäkringskassa tillsätts och entledigas

1) direktör, föredragande för pensionsärenden ävensom annan tjänsteman, beträffande vilken Konungen så föreskrivit, av riksförsäkringsverket;

2) förtroendeläkare av socialstyrelsen; samt

2) förtroendeläkare *och förtroendetandläkare* av socialstyrelsen; samt

3) övriga tjänstemän av kassan.

Riksförsäkringsverket och socialstyrelsen skola vid tillsättande och entledigande av befattningshavare hos kassan inhämta yttrande från kassans styrelse.

För befattningshavare, för vilka Konungen så föreskrivit, skola anställnings- och arbetsvillkor som må bestämmas genom avtal fastställas under medverkan av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer samt övriga anställnings- och arbetsvillkor fastställas i den ordning Konungen förordnar.

I den utsträckning Konungen förordnar må försäkringskassa inrätta ny tjänst endast efter medgivande av riksförsäkringsverket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

2. Bestämmelserna i 2 kap. 3 § första stycket skall tills vidare och till dess Konungen förordnar annat gälla utgifter för tandvård åt försäkrad från och med det år då han fyller sjutton år om han ej omfattas av tandvård som sägs i 2 § andra stycket första punkten folktandvårdslagen (1973:00).

Förordnande som avses i första stycket kan begränsas till viss eller vissa åldersklasser.

3. Förtroendetandläkare som sägs i 18 kap. 12 § får vara anställda hos de allmänna försäkringskassorna från och med den 1 juli 1973.

4. Tandvård som meddelats under år 1973 ersättes enligt denna lag, i den mån Konungen bestämmer.

5. Bestämmelserna i punkterna 6–12 gäller för tiden fram till utgången av år 1975.

¹ Senaste lydelse 1970:186.

6. Allmän försäkringskassa skall den 1 januari 1974 föra upp samtliga tandläkare inom kassans område, som den 1 juli 1973 var verksamma i enskild tandvård, på förteckning som avses i 2 kap. 3 § första stycket.

Tandläkare som sägs i första stycket skall senast den 1 september 1973 göra anmälan om sin verksamhet till den allmänna försäkringskassa inom vars område han bedriver tandvård.

7. Tandläkare som efter den 1 juli 1973 avser att påbörja verksamhet i enskild tandvård skall göra anmälan härom till den allmänna försäkringskassa inom vars område tandvården skall bedrivas.

Tandläkare som sägs i första stycket skall av försäkringskassan föras upp på förteckning som avses i 2 kap. 3 § första stycket.

8. Riksförsäkringsverket får om särskilda skäl föreligger medgiva att tandläkare ej skall föras upp på förteckning hos allmän försäkringskassa. Begäran härom framställs i samband med anmälan enligt punkt 6 eller 7.

9. Om riksförsäkringsverket finner anledning antaga att folktandvårdens behov av tandläkare skall bli otillräckligt tillgodosett, får verket i den utsträckning som behövs föreskriva att tandläkare som sägs i punkt 7 ej skall föras upp på förteckning hos allmän försäkringskassa.

10. Tandläkare som uppförts på förteckning hos allmän försäkringskassa kan på egen begäran föras av från förteckningen med verkan från det kvartalsskifte som inträffar närmast efter det sex månader förflutit sedan försäkringskassan fattat beslut i anledning av sådan begäran. Riksförsäkringsverket får förordna om inskränkning i rätten att bli avförd från förteckning, om detta anses nödvändigt med hänsyn till de försäkrades möjligheter att i ett försäkringskassområde erhålla tandvård inom försäkringens ram.

11. Bedriver tandläkare som är uppförd på förteckning hos allmän försäkringskassa uppsåtligen tandvård i strid mot de bestämmelser som gäller för sådan tandläkare, dömes till böter om ej gärningen är att anse som ringa. Vad nu sagts gäller ej om gärningen eljest är belagd med straff enligt lag eller annan författning.

12. Talan mot riksförsäkringsverkets beslut i ärende som avses i punkterna 6–10 föres genom besvär hos Konungen.

2 Förslag till Folktandvårdslag

1 § I denna lag ges bestämmelser om folktandvård som anordnas av landstingskommun.

Vad som sägs om landstingskommun gäller också kommun som ej tillhör landstingskommun.

2 § Landstingskommun skall svara för tandvård för barn och ungdomar som är bosatta inom landstingskommunen till och med det år då de fyller nitton år, i den mån behovet av tandvård icke tillgodoses i särskild ordning.

Barn och ungdomar som sägs i första stycket skall erbjudas regelbunden och fullständig behandling. De skall också ges den vård för akuta tandbesvär som de behöver. Tandvården skall vara avgiftsfri för patienten.

3 § Landstingskommun skall, utöver den specialisttandvård som följer av 2 §, svara för specialisttandvård för vuxna som är bosatta inom landstingskommunen.

4 § Landstingskommun skall i övrigt tillhandahålla tandvård för vuxna i lämplig omfattning.

5 § Ledningen av folktandvården utövas inom varje landstingskommun av sjukvårdsstyrelse som avses i 9 § sjukvårdslagen (1962:242).

Landstingskommun får dock utse särskild nämnd att i stället för sjukvårdsstyrelse utöva ledningen av folktandvården. I fråga om sådan nämnd äger bestämmelserna om sjukvårdsstyrelse i 9 § 1 och 2 mom. sjukvårdslagen motsvarande tillämpning.

6 § Folktandvården står under tillsyn av socialstyrelsen.

7 § Närmare föreskrifter för tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av socialstyrelsen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

2. Bestämmelsen i 2 § andra stycket om erbjudande av behandling skall tills vidare och till dess Konungen förordnar annat icke gälla barn till och med det år då de fyller fem år och ungdomar från och med det år då de fyller sjutton år.

Förordnande som avses i första stycket kan begränsas till viss eller vissa åldersklasser.

3. Bestämmelsen i 2 § andra stycket att tandvården skall vara

avgiftsfri för patienten skall tills vidare och till dess Konungen förordnar annat icke gälla ungdomar från och med det år då de fyller sjutton år, om de ej omfattas av tandvård som avses i första punkten av nämnda stycke. Av ungdomar för vilka avgiftsfrihet icke gäller får dock uttagas högst 50 procent av de högsta patientavgifter som gäller enligt särskilda bestämmelser.

Förordnande som avses i första stycket kan begränsas till viss eller vissa åldersklasser.

4. Socialstyrelsen får tills vidare för viss tid undantaga landstingskommun från skyldighet att enligt 3 § svara för tandvård inom viss eller vissa specialiteter.

5. Landstingskommun skall i en plan över folktandvården redovisa den utbyggnad som behövs för att tandvård som sägs i 2–4 §§ skall kunna tillhandahållas.

3 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1962:385) angående ersättning för sjukresor enligt lagen om allmän försäkring (sjukreseförordningen)

Härigenom förordnas, att rubriken till förordningen (1962:385) angående ersättning för sjukresor enligt lagen om allmän försäkring (sjukreseförordningen) samt 1 och 3 §§ förordningen skall ha nedan angivna lydelse.

Sjukreseförordning

Nuvarande lydelse

Försäkrad, som enligt lagen om allmän försäkring är berättigad till ersättning för utgifter för läkarvård, *tandläkarvård* eller sjukhusvård, äger rätt till ersättning för utgifter i anledning av resor i enlighet med vad nedan stadgas.

Föreslagen lydelse

1 §

Försäkrad, som enligt lagen om allmän försäkring är berättigad till ersättning för utgifter för läkarvård, *tandvård* eller sjukhusvård, äger rätt till ersättning för utgifter i anledning av resor i enlighet med vad nedan stadgas.

3 §

Vid tandläkarvård som avses i 2 kap. 3 § första stycket lagen om allmän försäkring skall vad i 2 § denna förordning sägs om läkarvård äga motsvarande tillämpning.

Har försäkrad åtnjutit tandvård, som avses i 2 kap. 3 § första stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring, skall ersättning utgå för utgifter i anledning av resor till och från tandläkaren, vilka föranletts huvudsakligen av behovet av tandvård, i den mån utgifterna för varje besök hos tandläkaren överstiga femton kronor. Såsom utgift i anledning av resa till och från tandläkare skall, i den mån Konungen så förordnar, anses förutom resekostnad utgift för övernattning och för anlitande av följeslagare under resan.

Ersättning får ej utgå med högre belopp än som skulle hava utgått vid besök hos närmaste tandläkare som kunnat bereda den försäkrade vård inom försäkrings-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse
ens ram. Ersättning för återresa får utgivas högst för resa till den plats varifrån resan till tandläkaren företogs. Angående beräkningen i övrigt av ersättning som avses i första stycket förordnar Konungen.

I fråga om tandvård som efter hänvisning av läkare eller tandläkare meddelas av specialist- eller specialtandläkare skall utan hinder av vad i första stycket sägs ersättning utgå i den mån utgifterna för varje besök hos tandläkaren överstiga sex kronor. Vad nu sagts skall gälla även när inom folktandvården sådan vård meddelas försäkrad som avses i 2 kap. 3 § andra stycket lagen om allmän försäkring. Har i fall som här avses resan till tandläkaren anträtts från den försäkrades arbetsplats och företager den försäkrade dagliga resor mellan bostaden och arbetsplatsen, får ersättning i anledning av återresa utgivas för resa till den försäkrades bostad. Ersättning får ej utgivas med högre belopp än som skulle hava utgått vid besök hos närmaste tandläkare som kunnat bereda den försäkrade erforderlig vård inom försäkringens ram.

Bestämmelserna i 2 § skola i tillämpliga delar gälla när försäkrad åtnjuter tandvård, som avses i 2 kap. 3 § sista stycket lagen om allmän försäkring.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

4 Förslag till

Lag om upphävande av förordningen (1950:606) om kommuns bidrag till kostnaderna för folktandvården

Härigenom förordnas, att förordningen (1950:606) om kommuns bidrag till kostnaderna för folktandvården skall upphöra att gälla vid utgången av år 1973.

Motionerna

A. Med anledning av propositionen väckta motioner:

motionen 1973:1683 av herrar Levin (fp) och Westberg i Ljusdal (fp) vari hemställs att riksdagen

1. beslutar begränsa den föreslagna höjningen av arbetsgivaravgiften till 0,3 %,

2. hos Kungl. Maj:t anholder om ett skyndsamt förslag, syftande till punktbeskattning av sådana sockerhaltiga s. k. mellanmålsprodukter vilka inte redan är föremål för dylik beskattning, varvid sockerhaltens storlek bör vara utslagsgivande,

3. beslutar att punkterna 6–12 i övergångsbestämmelserna till förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring skall utgå och att riksdagen i övrigt ger Kungl. Maj:t till känna vad som anförts i motionen;

motionen 1973:1740 av fru Berglund m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att arvodesnivån för vård, meddelad av tandhygienist, reduceras i förhållande till försäkringsutredningens förslag i enlighet med vad i motionen anförts;

motionen 1973:1741 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen

1. hos Kungl. Maj:t anholder om förslag rörande regelbunden tandhälsövård,

2. beslutar att folktandvården skall utbyggas i den takt som efterfrågeutvecklingen motiverar utan bindning till någon i förväg fastställd fördelning av tandvårdskapaciteten mellan folktandvård och privat tandvård,

3. hos Kungl. Maj:t uttalar att återbäringen från den allmänna försäkringen skall utgöra 75 % av tandvårdskostnaden enligt fastställd återbäringstaxa,

4. beslutar att rätten till ersättning från den allmänna tandvårdsförsäkringen skall gälla alla försäkrade oavsett ålder,

5. hos Kungl. Maj:t uttalar att bunden vårdtaxa endast skall gälla enklare arbeten enligt vad i motionen anförts och att i övrigt fri arvodesättning skall tillämpas i kombination med fast återbäringstaxa,

6. hos Kungl. Maj:t uttalar att såväl den bundna taxan som

återbäringstaxan skall fastställas genom förhandling med tandläkarnas och tandteknikernas fackliga organisationer,

7. beslutar att de privatpraktiserande tandläkarnas anslutning till försäkringssystemet skall vara frivillig och att inga hinder skall resas mot enskild nyetablering av vare sig allmänpraktiserande tandläkare eller av specialister,

8. beslutar godkänna propositionens förslag rörande finansieringen av tandvårdsförsäkringen, dock att de försäkrades egenavgifter skall höjas med ytterligare 0,3 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten för att bekosta den i motionen föreslagna, till 75 % höjda kompensationsnivån;

motionen 1973:1742 av herrar Petersson i Röstånga (fp) och Taube (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att de privatpraktiserande tandläkarna frivilligt anknys till försäkringen,

2. att den fasta taxan skall följa den allmänna kostnadsutvecklingen genom lämplig indexreglering,

3. avslå det förslag som i praktiken innebär etableringskontroll och etableringsstopp,

4. att försäkringens personkrets vidgas i enlighet med vad som anförs i motionen;

motionen 1973:1753 av herr Fälldin m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1973:45

1. hos Kungl. Maj:t uttalar sig för framtida översyn av utformningen av taxorna och självkostnadsandelen i enlighet med vad i motionen anförts,

2. beslutar om 75-procentig tandvårdsersättning för förebyggande åtgärder,

3. hos Kungl. Maj:t uttalar att krav på regelbundna tandläkarbesök skall utgöra förutsättning för den högre ersättningsnivån för kostnader över 1 000 kr. i enlighet med vad i motionen anförts,

4. avslår förslaget om tvångsanslutning av privatpraktiserande tandläkare och således i enlighet med försäkringsutredningens förslag beslutar om frivillig anslutning till tandvårdsförsäkringen,

5. beträffande etableringskontroll beslutar i enlighet med försäkringsutredningens förslag,

6. hos Kungl. Maj:t ger till känna vad i motionen anförts angående åtgärder för att tillgodose folktandvårdens behov av tandläkare;

motionen 1973:1754 av fru Gradin m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening uttalar

1. att till försäkringskassorna knyts en förtroendetandtekniker med arbetsuppgift att biträda kassorna efter i princip samma riktlinjer som skall gälla för de föreslagna förtroendetandläkarna,

2. att till riksförsäkringsverket knyts en förtroendetandtekniker med arbetsuppgift att biträda riksförsäkringsverket när det gäller att verka för enhetlig bedömning bland försäkringskassorna;

motionen 1973:1755 av herr Helén m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen vid behandling av propositionen 1973:45

a. beslutar

1. avslå punkterna 6–10 rörande tvångsanslutning av tandläkare och etableringskontroll i övergångsbestämmelserna till förslaget till lag om ändring i lagen om allmän försäkring,

2. att förälder till barn under sex år skall få ersättning från tandvårdsförsäkringen för tandvård åt barnen på samma sätt som föreslagits för 17–19-åringar.

b. uttalar att möjligheten till fritt tandläkarval bör upprätthållas.

c. ger Kungl. Maj:t till känna vad som i motionen anförts angående tandvårdstaxan, specialisttaxan, tandvårdsdelegationens uppgifter samt tandläkarnas och tandteknikernas förhandlingsrätt;

motionen 1973:1756 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen i anledning av propositionen 1973:45

1. uttalar att avgift för erhållen tandvård skall utgå i form av timarvode för all slags behandling och att detta timarvode, som per den 1 januari framräknats till 136 kr./timme, blir indexreglerat,

2. uttalar att försäkringsandelen för förebyggande behandlingsåtgärder bör fastställas till 75 % och att däri ingående åtgärder som laboratorieundersökningar e. d., vilka utförs vid specialkliniker, beräknas enligt läkarvårdsersättningstaxan,

3. uttalar att en fortlöpande epidemiologisk kontroll av det svenska folkets tandhälsa skyndsamt bör inledas,

4. beslutar att – med avslag på förslaget i propositionen om förtroendetandläkarorganisation – en länstandläkarinstitution skall införas, avsedd att verka för genomförandet av enhetliga vårdprinciper i såväl privat- som folktandvård,

5. uttalar att socialstyrelsen även i fortsättningen bör vara tillsynsmyndighet över folktandvården, innebärande bl. a. att instruktion för tandläkare inom folktandvården bibehålls, liksom tidigare krav på styrelsens godkännande av folktandvårdsplan;

motionen 1973:1757 av herr Hovhammar m. fl. (m, c, fp) vari hemställs

1. att privatvårdsläkarnas tvångsanslutning till den föreslagna försäkringen utgår genom att övergångsbestämmelserna punkterna 5–12 i förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring utgår,

2. att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om sådan ändring av föreliggande förslag att privatvårdsläkarna inom tandvårdsförsäkringens ram bereds möjlighet till överläggningsrätt om tandvårdstaxans framtida innehåll och utformning;

motionen 1973:1768 av herr Nordgren m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t uttalar att de tandtekniska laboratorierna i likhet med tandläkarna erhåller möjlighet till individuell taxebindning i enlighet med vad i motionen anförts;

motionen 1973:1769 av herr Nordgren m. fl. (m, c) vari hemställs att riksdagen beslutar att den del av den allmänna tandvårdsförsäkring som i proposition 1973:45 föreslås bekostad av arbetsgivaravgifter i stället finansieras genom höjda egenavgifter.

B. vid riksdagens början väckta motioner:

motionen 1973:422 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari hemställs

1. att riksdagen uttalar sig för kostnadsfri tilldelning av fluortabletter inom barntandvården via skol- och folktandvården samt mödravårdscentralerna, vilken kostnad bestrids från de lokala försäkringskassorna inom tandvårdsförsäkringens ram,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder syftande till vidgad fortbildning inom folktandvårdens ram liksom att frågan om införandet i ökad utsträckning av differentierade tjänster och personliga förordnanden tas upp till behandling;

motionen 1973:426 av herr Ångström (fp) vari hemställs att riksdagen hemställer om förslag till ändring i lagen om allmän försäkring, så att reseersättning kan utgå till tandvård för havande kvinnor eller inom 270 dagar efter förlossning;

motionen 1973:458 (jfr 1973:422) av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari hemställs

1. att riksdagen uttalar sig för utbildning av en kår av barntandvårdare, som skall erhålla en grundutbildning likvärdig tandläkares, men som därefter utbildas speciellt med inriktning på uppgifterna inom barntandvården i syfte att förstärka folktandvårdens resurser att kunna uppfylla väntade ökade anspråk vid uppfyllandet av barntandvårdens uppgifter, varvid denna verksamhet även ges anknytning till mödra- och barnavårdscentralerna; samt

2. att riksdagen anhåller att regeringen jämväl prövar frågan om en ökad användning av tandhygienister, varvid ökad utbildning av sådana blir föremål för behandling.

Skrivelser

Med anledning av propositionen har till utskottet ingivits skrivelser från Handelns arbetsgivareorganisation och Sveriges akademikers centralorganisation (SACO).

Utskottets yttrande

Inledning

Tandvårdskostnader har hittills endast i mycket begränsad utsträckning berättigat till ersättning från den allmänna försäkring. Ersättning har endast kunnat erhållas för viss tandläkarvård som varit föranledd av sjukdom och som meddelats vid centraltandpoliklinik, odontologisk

fakultet eller allmänt sjukhus. Vidare har kvinnlig försäkrad kunnat få ersättning för tandläkarvård i anslutning till graviditet.

Frågan om en allmän tandvårdsförsäkring har länge varit föremål för ett omfattande utredningsarbete. 1961 års sjukförsäkringsutredning lade i december 1964 fram ett betänkande (SOU 1965:4) med förslag till en tandvårdsförsäkring inom den allmänna försäkringens ram. Förslaget innebar att sjukvårdsförmånerna enligt lagen om allmän försäkring skulle vidgas och omfatta även ersättning för kostnader för tandläkarvård.

Sjukförsäkringsutredningen framhöll att en tandvårdsförsäkring med den föreslagna utformningen skulle kunna medföra att rekryteringssvårigheterna för folktandvården ökade. Remissbehandlingen av sjukförsäkringsutredningens betänkande underströk också behovet av en närmare belysning av olika frågor rörande folktandvården innan ställning togs till frågan om införande av en tandvårdsförsäkring.

Med anledning härav tillkallades särskilda sakkunniga för att utreda frågan om bl. a. folktandvårdens verksamhet och organisation. De sakkunniga som antog benämningen 1967 års folktandvårdsutredning föreslog i ett betänkande avlämnat i januari 1970 (SOU 1970:11) en successiv utbyggnad av folktandvårdens kostnadsfria och regelbundna tandvård till att efter hand omfatta alla invånare i åldrarna t. o. m. 19 år. Vidare föreslogs att folktandvården i ökad omfattning skulle tillgodose den vuxna befolkningens tandvårdsbehov.

I april 1970 tillkallade chefen för socialdepartementet en särskild utredningsman med uppdrag att, i samråd med bl. a. företrädare för folktandvårdens huvudmän och tandläkarna, utarbeta förslag till den närmare utformningen av en tandvårdsförsäkring. Utredningen som antog benämningen 1970 års utredning om tandvårdsförsäkring – i fortsättningen benämnd försäkringsutredningen – avlämnade sitt betänkande Allmän tandvårdsförsäkring (SOU 1972:81) i oktober 1972.

Förslagen i propositionen, som bygger på de betänkanden vilka avlämnats av sistnämnda utredning och av 1967 års folktandvårdsutredning, innebär i korthet följande.

Folktandvården regleras i en särskild folktandvårdslag, enligt vilken landstingen och de landstingsfria kommunerna får ett lagfäst tandvårdsansvar för alla barn och ungdomar i åldrarna t. o. m. 19 år samt ett vårdansvar för specialisttandvården. En tandvårdsförsäkring inom den allmänna sjukförsäkringens ram införs fr. o. m. den 1 januari 1974. Den skall gälla alla försäkrade över 19 års ålder – i ett inledningsskede även åldersgruppen 17–19 år – och avse alla former av tandvård, alltså även förebyggande sådan, som ges såväl inom folktandvården som vid odontologisk fakultet och hos privatpraktiserande tandläkare. De senare skall föras upp på en av försäkringskassan fastställd förteckning och blir härigenom i princip skyldiga att i sin taxesättning tillämpa de belopp som anges i en av Kungl. Maj:t fastställd tandvårdstaxa. För vissa privatpraktiserande tandläkare öppnas övergångsvis en möjlighet till individuell taxebindning efter särskild prövning. Anslutningen till försäkringen föreslås vid ikraftträdandet bli i princip allmän och särskilda begräns-

ningar föreslås i inledningsskedet gälla i fråga om tandläkarnas möjligheter att utträda ur försäkringen.

Av beloppen i tandvårdstaxan skall patienten och försäkringen i regel betala hälften vardera. Överstiger den sammanlagda kostnaden för en behandlingsomgång enligt taxan 1 000 kr. ersätter försäkringen 75 % av den del av kostnaden som överstiger nämnda belopp. Vissa behandlingar skall ersättas till 75 % av försäkringen oavsett kostnadernas storlek, och i vissa särskilda fall skall hela tandvårdskostnaden falla på försäkringen.

Tandvårdsförsäkringen skall administreras av försäkringskassorna med riksförsäkringsverket som tillsyns- och besvärmyndighet.

Enligt utskottets mening måste det hälsas med stor tillfredsställelse att förslag om en allmän tandvårdsförsäkring nu kunnat framläggas. Såvitt utskottet kan bedöma har försäkringen fått en utformning som är väl ägnad att tillgodose dess syfte att göra en god tandvård tillgänglig till en för alla medborgare överkomlig kostnad. Utskottet kan alltså i princip biträda de i propositionen framlagda förslagen. I fortsättningen behandlar utskottet de motioner som väckts med anledning av propositionen samt vissa motioner från riksdagens början vilka tar upp frågor som – direkt eller indirekt – har samband med förslagen i propositionen.

Folktandvårdens utbyggnad

Folktandvården skall enligt förslaget i propositionen regleras i en folktandvårdslag. Den regelbundna organiserade tandvården inom folktandvården skall byggas ut till att omfatta samtliga personer i åldrarna t. o. m. 19 år. Vid denna utbyggnad bör enligt uttalande av departementschefen först tandvården för åldersgrupperna 6–16 år tillgodoses, därefter förskolebarnen och sist ungdomstandvården. Avsikten är att folktandvården vid utgången av 1970-talet skall svara för hela barn- och ungdomstandvården samt 35 % av vuxentandvården.

Motionärerna i motionen 1973:1741 av herr Bohman m. fl. anser det olämpligt att binda utbyggnaden av folktandvården till en fixerad andel av hela tandvårdsutbudet. De menar att man för att undvika felinvesteringar och överkapacitet i stället bör anpassa utbyggnaden till efterfrågeutvecklingen.

Den plan för utbyggnad av den organiserade folktandvården som skisserats i propositionen bygger på förslag av folktandvårdsutredningen. Detta har vid remissbehandlingen vunnit allmän anslutning. Likaså har utredningens förslag att landstingen och de landstingsfria kommunerna skall åläggas ett lagfäst tandvårdsansvar för alla barn och ungdomar i åldrarna t. o. m. 19 år tillstyrks eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. Med hänsyn härtill och då utskottet anser att de åldersgrupper som inryms under vårdansvaret inte bör omfattas av tandvårdsförsäkringen är en snabb utbyggnad av folktandvården angelägen. Detta har också understrukits av Landstingsförbundet vid remissbehandlingen. Utskottet anser sig därför böra godta propositionen. Enligt utskottets mening bör en viktig uppgift för folktandvården vara att skapa garantier

för en positiv attityd till en god munhygien redan i de tidigaste åldrarna. Det är med hänsyn härtill angeläget att förskolebarnen så snabbt som möjligt kan inrymmas i det lagstadgade vårdansvaret. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen 1973:1741 i nu berörda del.

Tandvårdsförsäkringens personkrets

Enligt förslaget får landstingen och de landstingsfria kommunerna ett lagfäst tandvårdsansvar för alla barn och ungdomar i åldrarna t. o. m. 19 år. Då folktandvården vid försäkringsreformens ikraftträdande inte kan väntas vara så utbyggd att den i organiserad vård kan ta hand om barn under 6 år och ungdomar fr. o. m. 17 år har föreskrivits att folktandvårdens skyldighet att svara för organiserad vård under en övergångstid inte skall gälla dessa grupper. Tandvårdsförsäkringens skall enligt föreskrift i 2 kap. 3 § AFL omfatta alla som under det år tandvården inleds fyller minst 20 år. Enligt en särskild övergångsbestämmelse skall försäkringens tills vidare omfatta också 17–19 åringar.

Enligt motionärerna i motionen 1973:1741 av herr Bohman m. fl. och 1973:1742 av herrar Petersson i Röstånga och Taube bör alla medborgare oavsett ålder omfattas av försäkringens. I den förra motionen understryks angelägenheten av att alla – alltså även de som får rätt till kostnadsfri tandvård genom folktandvården – ges möjlighet att själva välja tandläkare, medan motionärerna i motionen 1973:1742 pekar på den särställning som förslaget ger barn under 6 år genom att dessa är undantagna från såväl folktandvårdens vårdansvar som från försäkringens. Även i motionen 1973:1755 understryks angelägenheten av att de försäkrade ges möjlighet till ett fritt tandläkarval. Föräldrar till barn under 6 år bör enligt motionärernas mening få ersättning från försäkringens.

Det i motionerna aktualiserade spørsmålet om tandvårdsförsäkringens personkrets är ytterst en avvägningsfråga. Man kan enligt utskottets mening inte bortse från att det i dag finns många personer i vuxen ålder som har svåra tandskador och därför är i behov av omfattande rehabiliteringsåtgärder. Med hänsyn till att folktandvården skall byggas ut i sådan omfattning att den kan erbjuda alla barn i åldrarna t. o. m. 19 år en avgiftsfri organiserad tandvård är det enligt utskottets mening rimligt att endast personer över denna ålder omfattas av försäkringens bestämmelser. Utskottet vill erinra om att de ungdomar fr. o. m. 17 år som – i avvaktan på att folktandvården hinner bli tillräckligt utbyggd – inte tillhör den organiserade vården under övergångstiden skall tillhöra tandvårdsförsäkringens med rätt att inom folktandvården erhålla 50 % rabatt på eljest utgående patientavgifter. Även barn i förskoleåldern bör enligt uttalande av departementschefen få avgiftsfri tandvård under den övergångstid då de inte omfattas av rätten till organiserad vård. Det torde f. ö. redan i dag vara praxis bland huvudmännen att inte ta ut patientavgifter inom barntandvården. Vad särskilt angår frågan om fritt tandläkarval torde i takt med den organiserade folktandvårdens utbyggnad möjligheterna att välja tandläkare inom folktandvården komma att väsentligt förbättras.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till nu berörda yrkanden i motionerna 1973:1741, 1973:1742 och 1973:1755.

Anslutningen till försäkringen m. m.

Enligt propositionen skall varje tandläkare som den 1 juli 1973 var verksam eller efter denna dag avser att påbörja verksamhet i enskild tandvård föras upp på en särskild förteckning hos den försäkringskassa inom vars verksamhetsområde verksamheten bedrivs eller avses bedrivas. Tandläkare som anser sig ha särskilda skäl att vilja stå utanför försäkringen har möjlighet att begära undantag från den allmänna anslutningen. Undantagandet innebär att tandläkaren inte blir bunden i sin arvodessättning men att han inte heller kan få ersättning från försäkringen för behandling som han utför. Prövning av frågor rörande undantagande bör enligt uttalande av departementschefen vara restriktiv. För nya privatpraktiserande tandläkare bör undantagande från försäkringen kunna komma i fråga endast undantagsvis. Tandläkare som blivit uppförd på försäkringskassans förteckning över anslutna tandläkare skall ha rätt att hos försäkringskassan anmäla att han önskar utträda ur försäkringen. Riksförsäkringsverket bemyndigas dock att förordna om inskränkning i rätten till utträde om detta skulle visa sig nödvändigt med hänsyn till de försäkrades möjligheter att inom ett försäkringskassområde erhålla tandvård inom försäkringens ram. Reglerna för tandläkarnas anslutning till och om möjligheterna för dem att utträda ur försäkringen skall gälla till utgången av år 1975.

Om riksförsäkringsverket finner anledning anta att folktandvårdens behov av tandläkare skall bli otillräckligt tillgodosett får riksförsäkringsverket enligt en särskild övergångsbestämmelse intill utgången av år 1975 föreskriva att nya privatpraktiserande tandläkare inte skall tas upp på förteckningen över de till försäkringen anslutna tandläkarna. Denna begränsningsregel skall kunna avse hela landet samtidigt och tillämpas på såväl nyexaminerade tandläkare som på redan verksamma tandläkare i offentlig tjänst.

I motionerna 1973:1683 av herrar Levin och Westberg i Ljusdal, 1973:1741 av herr Bohman m. fl., 1973:1742 av herrar Petersson i Röstånga och Taube, 1973:1755 av herr Helén m. fl. och 1973:1757 av herr Hovhammar m. fl. yrkas att de i propositionen föreslagna anslutningsbestämmelserna och den nämnda begränsningsregeln skall utgå ur författningstexten. Även motionen 1973:1753 av herr Fälldin m. fl. innehåller yrkande att anslutningen skall vara frivillig. Motionärerna i denna motion kan godta en begränsningsregel förutsatt att den är betingad av synnerliga skäl och att den endast införs lokalt för en försäkringskassas verksamhetsområde. Motionärerna menar vidare att en sådan kontrollåtgärd bör föregås av överläggningar med vederbörande huvudman för folktandvården och Tandläkarförbundet.

Försäkringsutredningens förslag byggde på frivillig anslutning till

försäkringen. Utredningen ansåg att om den generella tandvårdstaxan kombinerades med möjligheter till individuell taxebindning det fanns anledning räkna med att en allmän anslutning av tandläkare till försäkringen skulle komma till stånd redan från början.

Departementschefen har i propositionen utförligt redovisat de skäl varför han anser att anslutningen till försäkringen inte bör vara frivillig. Han framhåller att man för att förverkliga reformens syfte måste skapa garantier för att tandvård i största möjliga utsträckning står till förfogande för alla försäkrade på försäkringens villkor. Detta i sin tur förutsätter – menar han – att i stort sett alla nuvarande privatpraktiserande tandläkare ansluts till försäkringen. Det förhållandet att ett uppdämt vårdbehov kan väntas föreligga när reformen träder i kraft gör det enligt hans mening särskilt angeläget att försäkringen fungerar i full utsträckning redan från början.

Utskottet biträder departementschefens uppfattning att en allmän anslutning av tandläkarna är nödvändig i inledningsskedet om den allmänna tandvårdsförsäkringen skall fungera tillfredsställande. Utskottet vill erinra om att Tandläkarförbundet i sitt remissyttrande över försäkringsutredningens betänkande uttalade tveksamhet beträffande en allmän anslutning till försäkringen om inte vissa krav – vilka f. ö. inte tillgodosetts i propositionen – uppfylldes. Tandläkarförbundet har vid uppvaktning inför utskottet förklarat att man – även om anslutningen blir frivillig – kan räkna med en tillräcklig anslutning av tandläkare till försäkringen. Några garantier för en sådan anslutning har emellertid inte kunnat lämnas. Med hänsyn härtill och mot bakgrund av departementschefens uttalanden har utskottet ansett sig böra biträda förslaget om att tandläkarna i inledningsskedet automatiskt anknyts till försäkringen. Utskottet vill erinra om att bestämmelserna inte är av permanent karaktär. De gäller för tiden fram till utgången av år 1975. Som anförts i propositionen bör man dessförinnan mot bakgrund av erfarenheterna på nytt pröva frågan om anslutningsformerna för tiden därefter. Den i propositionen föreslagna regeln som ger riks-försäkringsverket möjlighet att under en övergångstid av två år begränsa antalet privatpraktiserande tandläkare inom försäkringen har tillkommit för att så långt möjligt säkerställa folktandvårdens behov av tandläkare. Behovet av dessa åtgärder har särskilt betonats av Landstingsförbundet vid remissbehandlingen. Utskottet delar den av departementschefen framförda uppfattningen att en sådan begränsningsregel kan komma att effektivt motverka den ogynnsamma effekt på rekryteringen av tandläkare till folktandvården som försäkringen eljest skulle kunna få. Utskottet anser sig därför böra biträda propositionen även på denna punkt.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till samtliga de motionsyrkanden som avser tandläkarnas anslutning till och rätt till utträde ur försäkringen. Utskottet avstyrker också bifall till yrkandena om avslag på eller modifieringar i den föreslagna begränsningsregeln.

Motionärerna i motionen 1973:1753 anser det angeläget att man noga följer utvecklingen av tandvårdsförsäkringen så att en överströmning av

tandläkare från folktandvården till privatpraktik inte kommer till stånd. De menar också att man, för att utröna om vidtagna åtgärder är tillräckliga, i god tid före utgången av år 1975 bör ta ställning till frågan i vad mån begränsningsåtgärder är nödvändiga för tiden efter år 1975.

Den av utskottet tillstyrkta utformningen av begränsningsregeln tillgodoser syftet att motverka en överströmning av tandläkare från folktandvården till privatpraktik. Enligt förslaget i propositionen skall också en särskild tandvårdsdelegation inrättas hos riksförsäkringsverket. Denna skall ha till uppgift bl. a. att kontinuerligt följa utvecklingen i fråga om försäkringen. Enligt utskottets mening kan det förutsättas att delegationen därvid också kommer att kunna tillgodose önskemål av den art som motionärerna avser. Något särskilt tillkännagivande torde därför inte vara erforderligt. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motionen 1973:1753 även i denna del.

Försäkringens ersättningsregler

Genom tandvårdsförsäkringen skall kostnaden för samtliga typer av tandbehandling kunna ersättas. För försäkringen skall gälla en särskild tandvårdstaxa. Beloppen enligt denna taxa skall betalas av patienten och försäkringen till hälften vardera. I den mån den sammanlagda kostnaden för tandvård under en behandlingsomgång överstiger 1 000 kr. skall försäkringen ersätta det överskjutande beloppet till 75 procent. Vid en behandlingskostnad på t. ex. 2 000 kr. skall alltså patienten betala 750 kr. och försäkringen 1 250 kr. Under en övergångstid skall vid behandling med hel över- eller underkäksprotes samt helprotes försäkringen alltid ersätta 75 procent av patientens kostnader. Kostnader för ädla metaller och protestandrar skall helt ersättas av försäkringen. Detsamma gäller protetisk tandvård, som ingår som ett led i behandlingen av patienter med medfödd eller förvärvad ansikts- eller käkmissbildning, samt tandregleringsvård för patienter med läpp-, käk- eller gommissbildningar.

I motionerna 1973:1741 av herr Bohman m. fl. yrkas riksdagsuttalande av innebörd att återbäringen från den allmänna försäkringen – oavsett vårdform – skall utgöra 75 procent av tandvårdskostnaden enligt en särskild återbäringstaxa. Tre motioner tar upp frågan om den förebyggande tandvården. Motionärerna i motionen 1973:1753 anser sålunda att sådan vård bör ersättas till 75 procent av försäkringen. De yrkar härjämte att den förslagna självkostnadsandelen blir föremål för översyn och att riksdagen uttalar att regelbundna tandläkarbesök skall utgöra förutsättning för den högre ersättningsnivån i fråga om tandvårdskostnader överstigande 1 000 kr. Motionärerna i motionen 1973:1756 anser att försäkringen bör ersätta 75 procent av kostnaderna för förebyggande vård. För vissa i förebyggande behandling ingående åtgärder som utförs vid specialkliniker bör – menar de – kostnaden beräknas enligt läkarvårdstaxan. I motionen 1973:1683 slutligen yrkas att riksdagen ger till känna att man genom en differentiering av tandvårdsrabatten särskilt bör främja den förebyggande tandvården.

Utskottet har tidigare framhållit att det i propositionen framlagda förslaget är väl ägnat att tillgodose försäkringens syfte att göra god tandvård tillgänglig till en för alla medborgare överkomlig kostnad. Utskottet kan därför i princip tillstyrka propositionen i vad den avser försäkringens kompensationsnivå. I fråga om den förebyggande vården vill utskottet framhålla följande. Individuellt inriktade förebyggande åtgärder torde vara av mycket stor betydelse om man skall kunna minska förekomsten av tandsjukdomar. Det måste därför med tillfredsställelse noteras att tandvårdsförsäringen enligt propositionens förslag även omfattar förebyggande åtgärder och därvid också åtgärder som utförs av tandhygienist och specialutbildad tandsköterska. I jämförelse med förekommande utländska system innebär detta en viktig principiell skillnad som ger den föreslagna svenska tandvårdsförsäringen en särskilt framåtsyftande innebörd. Utskottet vill således instämma i den grundläggande uppfattning om försäkringsersättning även för förebyggande åtgärder som kommer till uttryck i propositionen. De i nämnda motioner framförda synpunkterna på frågan om en högre försäkringsandel än enligt normalregeln då det gäller de särskilda förebyggande åtgärderna förtjänar enligt utskottets mening samtidigt beaktande. Även om det kan finnas skäl för att som anförts i propositionen avvakta erfarenheterna av den föreslagna helt nya principen beträffande ersättning från den allmänna försäringen för förebyggande åtgärder anser utskottet att den särregel om en utsträckning av försäkringsandelen från 50 procent till 75 procent som enligt propositionen skall gälla för vissa behandlingsåtgärder bör kunna omfatta även särskilda förebyggande åtgärder redan vid försäkringens införande. En jämkning i enlighet härmed av reglerna om försäkringsandelen bör ske vid Kungl. Maj:ts fastställande av tandvårdstaxan redan fr. o. m. 1974. Eftersom de förebyggande åtgärderna enligt propositionen är avsedda att regleras genom timbelopp i tandvårdstaxan, framstår det av ekonomiska skäl som angeläget att kontrollåtgärder beträffande tandläkarnas tidsdebitering för vissa av dessa åtgärder införs i anslutning till tandvårdstaxan. Utskottet förutsätter att erforderliga regler härom kan utarbetas av riksförsäkringsverket efter beredning i tandvårdsdelegationen. De merkostnader för försäringen som kan väntas bli följderna av att självkostnadsandelen för den förebyggande vården minskar bör genom sådana kompletterande regler kunna begränsas. De merkostnader som uppkommer bör i enlighet med grunderna för försäkringens finansiering täckas till en tredjedel av statsbidrag, till 40 procent av arbetsgivarnas avgifter till sjukförsäringen och i övrigt av de försäkrades sjukförsäkringsavgifter. Utskottet förutsätter att man inom folktandvården i största möjliga utsträckning söker tillgodose behovet av förebyggande vård även för de åldersgrupper vilka under en övergångstid inte omfattas av organiserad vård. Genom vad utskottet nu anfört får yrkandena i motionerna 1973:1683, 1973:1753 och 1973:1756 i nu berörd del anses tillgodosedda.

Av det anförda framgår att utskottet inte är berett att godta en generell försäkringsandel om 75 procent. Utskottet avstyrker därför bifall

till motionen 1973:1741 i denna del. Utskottet anser sig inte heller böra biträda yrkandet i motionen 1973:1753 om en översyn av självkostnadsandelen och om att regelbundna tandläkarbesök skall utgöra en förutsättning för den högre ersättningsnivån i fråga om kostnader som överstiger 1 000 kr. Det åligger enligt propositionen riksförsäkringsverket att noggrant följa utvecklingen i fråga om försäkringen och dess effekter på tandvården i allmänhet samt på vårdefterfrågan och på tandtillståndet hos olika befolkningsgrupper. Det kan enligt utskottets mening förutsättas att verket, som i sitt arbete kommer att ha tillgång till särskild expertis, framlägger de förslag till justeringar i ersättningsystemet som verket kan finna påkallade. Vad särskilt angår kravet på att regelbundna tandläkarbesök skall utgöra en förutsättning för en högre kompensationsnivå, då tandvårdskostnaderna uppgår till stora belopp, skulle enligt utskottets mening en bestämmelse av sådant innehåll kunna leda till icke önskvärda effekter för vissa patientgrupper med stort tandvårdsbehov samtidigt som den kan väntas ge upphov till tillämpningssvårigheter.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen 1973:1753 i berörda delar. Utskottet, som förordat en 75-procentig kompensationsnivå i fråga om förebyggande åtgärder, avstyrker också bifall till yrkandet i motionen 1973:1756 om att kostnaderna för vissa i förebyggande behandling ingående åtgärder som utförs vid specialkliniker skall beräknas enligt läkarvårdstaxan. Erfarenheterna av den nya försäkringen får enligt utskottets mening visa om det finns behov av en sådan särskild ersättningsregel.

I den vid riksdagens början väckta motionen 1973:426 av herr Ångström har yrkats sådan ändring i lagen om allmän försäkring att ersättning för resor i samband med tandvård kan utgå till kvinna under tid då hon är havande eller inom 270 dagar efter förlossningen. Utskottet vill med anledning härav erinra om att den föreslagna tandvårdsförsäkringen ger ersättning för kostnader för resor till tandläkare i den mån kostnaderna överstiger 15 kr. per besök. Yrkandet i motionen kan således numera anses vara i huvudsak tillgodosett. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

Tandvårdstaxan

Som framgår av det föregående kommer för försäkringen att gälla en särskild tandvårdstaxa avsedd att vara en maximitaxa såväl för den behandling som en till försäkringen ansluten tandläkare utför som för den tandvård som ges vid folktandvårdens olika polikliniker och vid de odontologiska fakulteterna. Tandvårdstaxan, som utarbetats av 1970 års utredning om tandvårdsförsäkring, knyter i första hand an till den prestation som utförts i kombination med tidsdebitering i vissa fall.

Som en övergångsåtgärd vid försäkringens ikraftträdande har möjlighet öppnats till individuell taxebindning. De tandläkare som kan styrka att de har en omkostnadsnivå som klart överstiger den som gäller för försäkringens tandvårdstaxa och som under år 1971 arbetat minst 1 600

timmar i sin privatpraktik skall sålunda ha rätt att överskrida tandvårdstaxans belopp med mellan 5 och 20 procent. Specialisttandläkare, som sedan år 1972 varit verksamma som privatpraktiserande tandläkare, skall ha rätt att tillämpa en särskild taxa för behandlingar inom sitt eget specialismråde. Denna undantagsregel skall dock inte gälla specialisttandläkare inom ämnesområdet barntandvård.

Enligt motionärerna i motionen 1973:1741 av herr Bohman m. fl. bör en bunden vårdtaxa endast tillämpas i fråga om enklare arbeten. Arvodessättningen bör i övrigt vara fri och kombineras med en fast återbäringsstaxa. Motionärerna i motionen 1973:1742 av herrar Petersson i Röstånga och Taube anser att den fasta taxan bör anpassas till kostnadsutvecklingen och således indexregleras. I motionen 1973:1755 hävdar herr Helén m. fl. att specialisterna bör få möjlighet att tillämpa en särskild taxa som är bättre anpassad till deras särskilda förhållanden. Samma motionärer menar att tidsdebitering vid fastställande av tandvårdstaxa kan vara av betydelse särskilt för handikappade. Enligt motionen 1973:1756 av herr Hermansson m. fl. bör all tandvård arvoderas med en indexreglerad timersättning, medan motionärerna i motionen 1973:1768 av herr Nordgren m. fl. anser att tandtekniska laboratorier – liksom tandläkare – bör ha möjlighet tillämpa individuell taxebindning. I motionen 1973:1753 av herr Fälldin m. fl. yrkas översyn av taxornas utformning, medan motionärerna i motionen 1973:1740 av fru Berglund m. fl. anser att arvodesnivån för tandhygienister, vilken enligt den föreslagna tandvårdstaxan skall uppgå till 90 kr. i timmen, bör reduceras.

Yrkandet i motionen 1973:1741 betyder att den i propositionen föreslagna taxebindningen av tandläkarna till stor del upphävs. Propositionens förslag om taxebindning innebär att tandläkarna blir skyldiga att i sin taxesättning hålla sig till de belopp som anges i en av Kungl. Maj:t fastställd tandvårdstaxa. Utskottet vill i likhet med departementschefen understryka att taxebindningen är en av de grundläggande förutsättningarna för tandvårdsförsäkringens införande och en viktig garantiregel i försäkringssystemet. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen 1973:1741 i denna del.

Den tandvårdstaxa som föreslagits av försäkringsutredningen och som godtagits i propositionen bygger på ett ersättningssystem som redan i dag tillämpas av de privatpraktiserande tandläkarna. Även utskottet anser sig därför böra i princip biträda försäkringsutredningens förslag. Representeranter för de odontologiska fakulteterna vid universiteten i Göteborg och Lund har vid uppvaktning inför utskottet understrukit att ett renodlat prestationslönesystem i patientvårdande verksamhet kan få mindre önskvärda effekter. Bl. a. har nämnts den styreffekt på val av behandlingsåtgärd som ersättningssystemet kan få. Liknande synpunkter har för övrigt framkommit vid remissbehandlingen av försäkringsutredningens betänkande. Utskottet vill erinra om att riksförsäkringsverket, sedan erfarenhet vunnits av det nya ersättningssystemet, har att pröva frågan om en försöksverksamhet med alternativa ersättningssystem och att därvid också ta ställning till lämpligheten av en ren timersättning.

Utskottet vill i likhet med departementschefen betona angelägenheten av en noggrann uppföljning redan från början av taxans effekter. Utskottet understryker departementschefens uttalande om att riks försäkringsverket redan från början genom olika undersökningar skall följa utfallet av tandvårdstaxan. Om dessa undersökningar visar att taxan eller vissa delar därav ger ett för högt utfall för tandläkarna bör det ankomma på riks försäkringsverket att snarast möjligt föreslå de ändringar i taxan som kan befinnas motiverade. Kostnader för sådana undersökningar liksom för information till allmänheten bör kunna finansieras enligt de regler som gäller för sjukförsäkringen. Med det anförda anser utskottet sig böra avstyrka bifall till motionerna 1973:1741, 1973:1742, 1973:1753, 1973:1755 och 1973:1756 i vad de innehåller yrkanden om ändringar av eller modifieringar i det föreslagna taxesystemet. Det i motionen 1973:1768 framförda kravet på att tandtekniska laboratorier skall ha möjlighet att tillämpa individuell taxebindning anser utskottet sig inte heller kunna biträda.

Den i motionen 1973:1740 aktualiserade frågan om arvode till tandhygienist har uppmärksammats i vissa remissyttranden över försäkringsutredningens betänkande. Sålunda har förvaltningsutskotten i Norrbottens och i Kopparbergs läns landsting uttalat att den föreslagna ersättningsnivån ligger väl högt. Utskottet delar denna uppfattning men är inte berett att för sin del fixera arvodet till något bestämt belopp. Utskottet förutsätter emellertid att en omprövning av beloppet sker. Utskottet hemställer att riksdagen ger till känna vad utskottet sålunda anför.

Administration

Tandvårdsförsäkringen skall enligt förslaget administreras av de allmänna försäkringskassorna med riks försäkringsverket som tillsyns- och besvärmyndighet. Vid försäkringskassorna skall finnas förtroendetandläkare med uppgift att tillhandahålla kassorna odontologisk sakkunskap och biträda kassorna i svårare ersättningsärenden. Riks försäkringsverket skall ha tillgång till övertandläkare, som skall verka för enhetlighet i förtroendetandläkarnas bedömningar och biträda verket i besvärärenden rörande tandvårdsförsäkringen.

Hos riks försäkringsverket skall finnas ett särskilt beredningsorgan, riks försäkringsverkets tandvårdsdelegation. Denna skall ha till uppgift att kontinuerligt följa utvecklingen i fråga om försäkringen och bereda frågor angående tandvårdstaxan. I delegationen skall ingå representanter för riks försäkringsverket, socialstyrelsen, huvudmännen för folk-tandvården samt tandläkarna och tandteknikerna.

Motionärerna i motionen 1973:1741 av herr Bohman m. fl. anser att såväl den bundna som den i motionen föreslagna återbäringstaxan bör fastställas vid förhandlingar med tandläkarnas och tandteknikernas fackliga organisationer. Ett liknande yrkande återfinns i motionen 1973:1755. Enligt motionen 1973:1757 av herr Hovhammar m. fl. bör privat tandläkarna beredas tillfälle till överläggningar om tandvårdstaxans

framtida innehåll och utformning. Motionärerna i motionen 1973:1755 av herr Helén m. fl. understryker att tandvårdsdelegationen noga bör följa tandvårdsförsäkringens verkningar på tandvården och det samhälls-ekonomiska utfallet av tandvårdsförsäkringen. I motionen 1973:1754 av fru Gradin m. fl. yrkas riksdagsuttalande av innehåll att såväl riksförsäkringsverket som försäkringskassorna skall föreses med förtroendetandtekniker, medan motionärerna i motionen 1973:1756 yrkar avslag på förslaget om förtroendetandläkarorganisation och i stället föreslår införandet av länstandläkare med uppgift att verka för genomförandet av enhetliga vårdprinciper inom såväl privat- som folktandvård. I samma motion yrkas att instruktionen för tandläkare inom folktandvården skall bibehållas och att folktandvårdsplan även i fortsättningen skall fastställas av socialstyrelsen.

Vad först angår det i motionerna 1973:1755 framställda yrkandet avseende tandvårdsdelegationens uppgifter torde detta vara tillgodosett med propositionens förslag. Tandvårdsdelegationen skall nämligen biträda riksförsäkringsverket med beredning av frågor som gäller tandvårdsförsäkringen. Som framhållits i propositionen skall därvid ske en uppföljning av försäkringens effekter på tandvården och det ekonomiska utfallet av försäkringen. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till detta motionsyrkande.

Vad härefter angår den i motionerna 1973:1741, 1973:1755 och 1973:1757 aktualiserade frågan om tandläkarnas förhandlingsrätt respektive rätt till överläggningar när det gäller tandvårdstaxan vill utskottet erinra om att propositionen i denna del helt innebär ett godtagande av det förslag som försäkringsutredningen under medverkan av representanter för Tandläkarförbundet framlagt. Tandvårdstaxan skall beredas i den tidigare nämnda tandvårdsdelegationen där såväl tandläkarnas som tandteknikernas organisationer skall vara representerade. I enlighet med utredningens förslag kommer dessa organisationer således att vara företrädare vid de överläggningar om tandvårdstaxan som skall ske i tandvårdsdelegationen. På grund härav avstyrker utskottet bifall även till dessa motionsyrkanden.

Utskottet kan inte heller biträda den i motionen 1973:1754 framförda uppfattningen att det bör finnas särskilda förtroendetandtekniker hos riksförsäkringsverket eller hos försäkringskassorna. Det bör i sammanhanget erinras om att riksförsäkringsverket enligt departementschefen bör ha till uppgift att uppmärksamma denna fråga och föreslå de åtgärder vartill de närmare erfarenheterna av försäkringen kan föranleda.

Vad slutligen angår yrkandet i motionen 1973:1756 om en länstandläkarorganisation vill utskottet framhålla att tillsynen över tandläkarna inom folktandvården liksom hittills i huvudsak kan utövas av folktandvårdens ledning. När det gäller tandläkarna inom den enskilda tandvården kan såsom framhållits i propositionen förutsättas att socialstyrelsen närmare överväger den framtida tillsynen av dessas verksamhet. Utskottet avstyrker därför bifall till motionsyrkandet. Med hänvisning till vad som anförts i propositionen om folktandvårdens författningsutformning

avstyrker utskottet också yrkandena i samma motion om att instruktionen för tandläkare inom folktandvården bibehålls och att folktandvårdsplan – liksom hittills – skall fastställas av socialstyrelsen.

Försäkringens finansiering

I prop. 1973:46 har chefen för socialdepartementet lagt fram förslag till de ändringar av finansieringsreglerna för sjukförsäkringen som påkallas av den nya utformningen av sjukpenningförsäkringen (prop. 1973:46), av den nuvarande moderskapsförsäkringens omvandling till en föräldraförsäkring med garantinivå (prop. 1973:47) och av införandet av den i den nu aktuella propositionen föreslagna tandvårdsförsäkringen. Förslaget innebär att kostnaderna skall täckas till en tredjedel av statsbidrag, till 40 procent av arbetsgivarnas avgifter till sjukförsäkringen och i övrigt av de försäkrades egenavgifter.

I motionen 1973:1683 av herrar Levin och Westberg i Ljusdal yrkas att arbetsgivaravgiften höjs med 0,3 procent i stället för med 0,6 procent av avgiftsunderlaget och att det inkomstbortfall som härigenom uppstår täcks med en särskild punktskatt på sådana sockerhaltiga s. k. mellanmålsprodukter som inte redan är föremål för sådan beskattning. I motionen 1973:1741 av herr Bohman m. fl. yrkas att de försäkrades egenavgifter höjs med ytterligare 0,3 procent av avgiftsunderlaget. Højningen är avsedd att finansiera den kostnadsökning på omkring 200 milj. kr. om året som kan beräknas bli en följd av motionärernas förslag att tandvårdsförsäkringen skall ersätta 75 procent av kostnaderna för all tandvård. Motionärerna i motionen 1973:1769 av herr Nordgren m. fl. slutligen anser att den del av den allmänna tandvårdsförsäkringen som enligt propositionen skall bekostas av arbetsgivaravgifter i stället bör finansieras genom höjda egenavgifter.

Utskottet har vid sin behandling av prop. 1973:46 enhälligt tillstyrkt de i denna proposition angivna grunderna för försäkringens finansiering. Ett bifall till det i sistnämnda motion framförda kravet att viss del av kostnaderna för tandvårdsförsäkringen skall bestridas med höjda egenavgifter i stället för med höjda arbetsgivaravgifter skulle innebära att man frångick de principer för sjukförsäkringens finansiering som förordats i prop. 1973:46. Utskottet avstyrker därför bifall till detta yrkande.

Yrkandet i motionen 1973:1741 om højning av de försäkrades egenavgifter med ytterligare 0,3 procent av avgiftsunderlaget har – med den ståndpunkt utskottet intagit i fråga om en generell uppräknings andelen inom tandvårdsförsäkringen till 75 procent – förfallit.

Vad slutligen angår den i motionen 1973:1683 aktualiserade frågan om punktbeskattning av vissa sockerhaltiga s. k. mellanmålsprodukter har utskottet inhämtat yttrande från skatteutskottet. Yttrandet är fogat som bilaga till detta betänkande. Socialförsäkringsutskottet kan i allt väsentligt instämma i de praktiska och principiella synpunkter på en beskattning av den art motionärerna avser som skatteutskottet framfört och avstyrker följaktligen bifall också till motionen 1973:1683 i nu berörda

del. Utskottet har i annat sammanhang understrukit betydelsen av den förebyggande tandvården. I en sådan vård bör rimligen också ingå att genom regelbunden information sprida kännedom om värdet av goda kostvanor.

Övriga yrkanden

Några motionärer har tagit upp frågor utan direkt samband med de i propositionen framlagda förslagen. I motionen 1973:1741 av herr Bohman m. fl. yrkas sålunda att riksdagen föreläggs förslag om hur en regelbunden tandhälsovård med effektiva förebyggande åtgärder skall anordnas. Motionärerna i motionen 1973:1756 anser att man bör inleda en fortlöpande epidemiologisk kontroll av tandhälsan. Samma motionärer har i särskilda motioner 1973:422 och 1973:458 yrkat att barntandvården — via skol- och folktandvården samt mödravårdscentralerna — utan särskild kostnad tilldelas fluortabletter inom tandvårdsförsäkringens ram, att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om åtgärder som syftar till vidgad fortbildning och införandet av fler differentierade tjänster och personliga förordnanden inom folktandvården, att särskilda barntandvårdare — med en grundutbildning likvärdig tandläkares — utbildas med speciell inriktning på uppgifterna inom barntandvården och att frågan om ökad användning av tandhygienister blir föremål för prövning.

De i motionerna 1973:1741 och 1973:1756 berörda frågorna liksom den i motionen 1973:422 aktualiserade frågan om kostnadsfri tilldelning av fluortabletter har nära samband med de förebyggande tandvårdsåtgärderna. Utskottet vill erinra om de omfattande uppgifter som enligt propositionen ankommer på riksförsäkringsverket och den till verket knutna tandvårdsdelegationen. I dessa uppgifter ingår att studera bl. a. försäkringens effekter på tandvården i allmänhet, på vårdefterfrågan och på tandtillståndet hos olika befolkningsgrupper. Riksförsäkringsverket, som i vårdfrågorna skall samarbeta med socialstyrelsen, kommer härigenom att till sitt förfogande få ett omfattande material som kan tjäna till ledning vid bedömningen av tandhälsofrågor. Det kan enligt utskottets mening förutsättas att verket kommer att vidta de åtgärder som verket mot bakgrund härav anser motiverade. Om önskvärda effekter på tandhälsotillståndet skall kunna säkerställas bör enligt utskottets mening införandet av en tandvårdsförsäkring kompletteras med en intensifierad upplysningsverksamhet inriktad på såväl arten och omfattningen av de förmåner vilka kan erhållas genom försäkringen som på betydelsen av en regelbunden tandvård. Med det anförda anser utskottet sig ha besvarat motionerna 1973:1741 och 1973:1756 i nu berörda delar.

Inom odontologin torde i dag råda praktiskt taget fullständig enighet om att fluor har en avsevärd karieshämmande effekt. Socialstyrelsen har i cirkulär 1971:69 fastslagit att barn från 6 månaders ålder — vid låg fluorhalt i dricksvattnet — bör erhålla fluortillskott genom fluortabletter och att tablettorna i 6 — 7 års åldern bör ersättas med lokal fluorbehandling i samband med att de permanenta tänderna börjar bryta fram.

Utskottet förutsätter att dessa frågor ägnas uppmärksamhet inom den av folktandvården anordnade barntandvården. Eftersom barntandvården skall ingå i folktandvårdens vårdansvar och således inte omfattas av tandvårdsförsäkringen anser utskottet sig böra avstyrka bifall till motionen 1973:422 i denna del.

De i motionen 1973:458 berörda frågorna avseende barntandvårdare och tandhygienister bör man enligt utskottets mening ta ställning till först sedan närmare erfarenheter vunnits av den föreslagna utbyggnaden av folktandvården och av den nya försäkringen. Utskottet avstyrker därför denna motion. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att viss utbildning av tandhygienister sedan en tid tillbaka förekommer i Malmö och Örebro.

Vad angår den i motionen 1973:422 aktualiserade frågan om vidgad fortbildning inom folktandvården vill utskottet erinra om att landstingen redan i dag bedriver en omfattande utbildningsverksamhet för sina tandläkare. Det kan enligt utskottets mening – med den utbyggnad av folktandvården som föreslås i propositionen – förutsättas att denna utbildningsverksamhet kommer att fortgå och utvidgas. Det i samma motion berörda spørsmålet om införande i ökad utsträckning av personliga tjänster m. m. inom folktandvården är en fråga för folktandvårdens huvudmän. Utskottet avstyrker därför bifall till denna motion i berörda del.

Mot de delar av propositionen som i det föregående inte upptagits till särskild behandling har utskottet inte funnit anledning till erinran.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. *beträffande folktandvårdens utbyggnad*

att riksdagen avslår motionen 1973:1741 i motsvarande del;

2. *beträffande tandvårdsförsäkringens personkrets*

att riksdagen med bifall till propositionen 1973:45 och med avslag på motionerna 1973:1741, 1973:1742 och 1973:1755, samtliga motioner i motsvarande del, antar den i propositionen 1973:45 föreslagna lydelsen av 2 kap. 3 § och punkten 2 av övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring;

3. *beträffande frågan om fritt tandläkarval*

att riksdagen avslår motionen 1973:1755 i motsvarande del;

4. *beträffande den automatiska anslutningen av tandläkare till försäkringen och begränsningsregeln m. m.*

att riksdagen med bifall till propositionen 1973:45 och med avslag på motionerna 1973:1683, 1973:1741, 1973:1742, 1973:1753, 1973:1755 och 1973:1757, samtliga motioner i

motsvarande del, antar de delar av det vid propositionen fogade förslaget till övergångsbestämmelser till lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, vilka inte behandlats under 2. ovan;

5. *beträffande övriga författningsförslag i propositionen*

att riksdagen med avslag på motionen 1973:1756, i vad den innehåller yrkande om avslag på förslaget om förtroendetandläkarorganisation, antar

a. de delar av det vid propositionen 1973:45 fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring vilka inte behandlats under 2. och 4. ovan,

b. följande vid propositionen 1973:45 fogade förslag till

I folktandvårdslag,

II lag om ändring i förordningen (1962:385) angående ersättning för sjukresor enligt lagen om allmän försäkring (sjukreseförordningen),

III lag om upphävande av förordningen (1950:606) om kommuns bidrag till kostnaderna för folktandvården;

6. *beträffande försäkringsandelen vid förebyggande vård*

att riksdagen med anledning av motionerna 1973:1683, 1973:1753 och 1973:1756, samtliga motioner i motsvarande del, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört;

7. *beträffande en generell försäkringsandel om 75 procent*

att riksdagen avslår motionen 1973:1741 i motsvarande del;

8. *beträffande översyn av självkostnadsandelen*

att riksdagen avslår motionen 1973:1753 i motsvarande del;

9. *beträffande frågan om att regelbundna tandläkarbesök skall utgöra förutsättning för 75-procentig kompensation vid kostnader överstigande 1 000 kr.*

att riksdagen avslår motionen 1973:1753 i motsvarande del;

10. *beträffande ersättning för vissa i förebyggande behandling ingående åtgärder vilka utförs vid specialkliniker*

att riksdagen avslår motionen 1973:1756 i motsvarande del;

11. *beträffande rätt till reseersättning under och i anslutning till havandeskap*

att riksdagen avslår motionen 1973:426;

12. *beträffande arvodesnivån för tandhygienist*

att riksdagen med anledning av motionen 1973:1740 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört;

13. *beträffande tandvårdstaxan i övrigt*
att riksdagen avslår motionerna 1973:1741, 1973:1742, 1973:1753, 1973:1755 och 1973:1756, samtliga motioner i motsvarande del, samt motionen 1973:1768;
14. *beträffande tandläkarnas förhandlingsrätt och rätt till överläggningar*
att riksdagen avslår motionerna 1973:1741, 1973:1755 och 1973:1757, samtliga motioner i motsvarande del;
15. *beträffande frågan om förtroendetandtekniker hos försäkringskassor och riksförsäkringsverket*
att riksdagen avslår motionen 1973:1754;
16. *beträffande administrationsfrågor i övrigt*
att riksdagen avslår motionerna 1973:1755 och 1973:1756, båda i motsvarande del;
17. *beträffande finansieringen*
att riksdagen avslår motionerna 1973:1769, 1973:1683 och 1973:1741, de båda sistnämnda i motsvarande del;
18. *beträffande punktbeskattning av vissa s. k. mellanmålsprodukter*
att riksdagen avslår motionen 1973:1683 i motsvarande del;
19. *beträffande frågan om regelbunden tandhälsovård*
att riksdagen avslår motionen 1973:1741 i motsvarande del;
20. *beträffande fortlöpande epidemiologisk kontroll av tandhälsan*
att riksdagen avslår motionen 1973:1756 i motsvarande del;
21. *beträffande kostnadsfri tilldelning av fluortabletter inom barntandvården*
att riksdagen avslår motionen 1973:422 i motsvarande del;
22. *beträffande frågan om fortbildning inom folktandvården*
att riksdagen avslår motionen 1973:422 i motsvarande del;
23. *beträffande frågan om barntandvårdare och tandhygienister*
att riksdagen avslår motionen 1973:458.

Stockholm den 9 maj 1973

På socialförsäkringsutskottets vägnar

TORSTEN FREDRIKSSON

Närvarande: herrar Fredriksson (s), Carlsson i Vikmanshyttan (c), Lundberg (s), Jonsson i Mora (fp), fröken Sandell (s), herrar Ringaby (m), Karlsson i Ronneby (s), Persson i Stockholm (s), fru Håvik (s), fröken Pehrsson (c), herrar Marcusson (s), Andersson i Nybro (c), fröken Bergström (fp), herrar Andersson i Ljung (m) och Hagberg (vpk).

Reservationer

beträffande folktandvårdens utbyggnad

I av herrar Ringaby (m) och Andersson i Ljung (m) vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 16 med "Folktandvården skall" och slutar på s. 17 med "berörda del" bort ha följande lydelse:

Enligt propositionen kommer folktandvården i slutet av 1970 att erhålla lagstadgad skyldighet att kostnadsfritt erbjuda tandvård åt barn och ungdom t. o. m. 19 års ålder. Dessutom skall hela specialisttandvården och 35 procent av vuxentandvården åläggas folktandvården. För att klara denna målsättning tillförsäkras folktandvården långtgående garantier och subventioner. Således skall en särskild garantiregel svara för "att landstingets nettokostnad för folktandvården inte blir större än före reformen". Vidare skall i princip alla nyutexaminerade tandläkare tillföras folktandvården, och dennas tjänstetandläkare kommer att bindas till sina anställningar efter 1974. Ersättning skall även utgå till landstingen "för att göra det möjligt att redan under 1973 anställa nya tandläkare i större utsträckning än som tidigare planerats". Utskottet finner det olämpligt att på detta sätt framtvinga utbyggnaden av folktandvården till en på förhand fixerad andel av tandvårdsutbudet för vuxna. För en viss återhållsamhet talar bl. a. det förhållandet att nya, effektivt förebyggande metoder mot karies och tandlossning kan tänkas bli tillgängliga för praktiskt bruk i framtiden. Intensiv forskning bedrivs på detta område. Vidare medför själva införandet av en tandvårdsförsäkring att den efterfrågan på folktandvård som tidigare styrts av pris-subventioneringen sannolikt i betydande utsträckning kommer att riktas mot privattandvården. Utskottet delar således den i motionen 1973:1741 framförda meningen att folktandvården skall byggas ut i den takt som efterfrågeutvecklingen motiverar med all hänsyn tagen till det fria konsumtionsvalet. Den snabbt ökande tillgången på tandläkare torde garantera att behovet inom såväl den privata som den offentliga tandvårdssektorn blir tillgodosett utan att statsmakterna tillgriper särskilda styrmedel.

dels att utskottet under punkten 1 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1973:1741 i motsvarande del ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående utbyggnaden av folktandvården;

beträffande tandvårdsförsäkringens personkrets

II av herrar Ringaby (m) och Andersson i Ljung (m) vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 17 med "Det i" och slutar på s. 18 med "och 1973:1755" bort ha följande lydelse:

I motionen 1973:1741 understryker motionärerna vikten av möjligheten till fritt tandläkarval. De som enligt propositionens förslag erhåller rätt till fri tandvård genom folktandvårdens försorg undandras denna rätt. Inom folktandvården kan patienterna aldrig få möjlighet att själva välja tandläkare eller ens behålla anvisad tandläkare. Utskottet delar motionärernas mening. Även de patienter, som folktandvården erbjuder kostnadsfri vård, bör ha möjlighet till tandvård i privat regi på samma villkor som de som ej kan erhålla kostnadsfri folktandvård. Den omständigheten att förskolebarnen inledningsvis inte kommer att omfattas av folktandvårdens vårdansvar styrker utskottets uppfattning i denna fråga än mer.

Utskottet anser sig därför böra biträda yrkandet i motionen 1973:1741. Härigenom blir också yrkandena i motionerna 1973:1742 och 1973:1755 tillgodosedda.

dels att utskottet under punkten 2 bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 1973:45, med bifall till motionerna 1973:1741 och 1973:1742 samt med anledning av motionen 1973:1755, samtliga motioner i motsvarande del

a. antar följande såsom reservanternas förslag betecknade lydelse av 2 kap. 3 § lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring:

Kungl. Maj:ts förslag

Reservanternas förslag

2 kap.

3 §

Ersättning för i sänder.

Vad som sägs i första stycket gäller ej utgifter för tandvård åt försäkrad, som icke fyller minst tjugu år under det år då vården inledes. Om avgiftsfri tandvård åt sådan försäkrad stadgas i folktandvårdslagen (1973:00). Konungen meddelar bestämmelser om ersättning till den som ombesörjer sådan vård.

Om avgiftsfri tandvård åt försäkrad som icke fyller minst tjugu år under det år vården inledes stadgas i folktandvårdslagen (1973:00). Konungen meddelar bestämmelser om ersättning till den som ombesörjer sådan vård.

För utgifter av riks-försäkringsverket.

b. beslutar att punkten 2 av övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring skall utgå och att i enlighet härmed punkterna 3–12 i stället skall erhålla nummerbeteckningarna 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 resp. 11;

III av herr Jonsson i Mora (fp) och fröken Bergström (fp) vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 17 rad 6 nedifrån med "Det torde" och slutar på s. 18 rad 2 uppifrån med "och 1973:1755" bort ha följande lydelse:

Det torde f. ö. redan i dag vara praxis bland huvudmännen att inte ta ut patientavgifter inom barntandvården. Föräldrar som anlitar privatpraktiserande tandläkare bör emellertid enligt utskottets mening ha möjlighet att erhålla vård för barnen hos samma tandläkare. Detta bör kunna ske inom försäkringens ram så länge som barntandvården inte byggts ut i erforderlig omfattning. Ersättning bör kunna utbetalas genom moderns eller faderns försäkring. Enligt utskottets mening bör även barn under sex år omfattas av försäkringen under en övergångstid. Med det anförda tillstyrker utskottet motionen 1973:1755 i berörd del men anser sig inte kunna biträda motionerna 1973:1741 och 1973:1742, vilka föreslår att alla skall omfattas av försäkringen oavsett ålder.

dels att utskottet under punkten 2 bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 1973:45 samt med bifall till motionen 1973:1755 och med avslag på motionerna 1973:1741 och 1973:1742, samtliga motioner i motsvarande del, antar följande såsom reservanternas förslag betecknade lydelse av punkten 2 av övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring:

Kungl. Maj:ts förslag

2. Bestämmelserna i 2 kap. 3 § första stycket skall tills vidare och till dess Konungen förordnar annat gälla utgifter för tandvård åt försäkrad från och med det år då *han* fyller sjutton år om *han* ej omfattas av tandvård som sägs i 2 § andra stycket första punkten folktandvårdslagen (1973:00).

Reservanternas förslag

2. Bestämmelserna i 2 kap. 3 § första stycket skall tills vidare och till dess Konungen förordnar annat gälla utgifter för tandvård åt *barn till* försäkrad *till och med det år då barnet fyller fem år* och för tandvård åt försäkrad från och med det år då *han* fyller sjutton år om *de* ej omfattas av tandvård som sägs i 2 § andra stycket första punkten folktandvårdslagen (1973:00).

beträffande frågan om fritt tandläkarval

IV av herr Jonsson i Mora (fp) och fröken Bergström (fp) vilka ansett

dels att sista meningen på s. 17 bort ha följande lydelse:

Utskottet har som ovan anförts anslutit sig till målsättningarna för barn- och ungdomstandvårdens utbyggnad. Utskottet har inte heller något att erinra mot att folktandvården i större utsträckning kan erbjuda tandvård för vuxna. Utbyggnaden av barn- och vuxentandvården bör helst ske parallellt. Enligt utskottets mening bör samtidigt möjligheten till fritt tandläkarval upprätthållas. Detta är ett odontologiskt välgrundat önskemål. Enligt utskottets mening bör den utbyggnad av utbildningskapaciteten som ägt rum möjliggöra en avsevärd utbyggnad av folktandvården även utan att tandläkarna förhindras att etablera privatpraktik. Utskottet tillstyrker således motionen 1973:1755 i berörd del.

dels att utskottet under punkten 3 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1755 i motsvarande del uttalar att möjligheten till fritt tandläkarval bör upprätthållas;

beträffande den automatiska anslutningen av tandläkare till försäkringen och begränsningsregeln m. m.

V av herrar Jonsson i Mora (fp), Ringaby (m), fröken Bergström (fp) och herr Andersson i Ljung (m) vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 19 med "Departementschefen har" och slutar på s. 20 med "denna del." bort ha följande lydelse:

Departementschefen har inte redovisat bärande skäl varför han anser att anslutningen till försäkringen inte bör vara frivillig. Han framhåller att man för att förverkliga reformens syfte måste skapa garantier för att tandvård i största möjliga utsträckning står till förfogande för alla försäkrade på försäkringens villkor. Detta i sin tur förutsätter -- menar han -- att i stort sett alla nuvarande privatpraktiserande tandläkare ansluts till försäkringen. Det förhållandet att ett uppdämt vårdbehov kan väntas föreligga när reformen träder i kraft gör det enligt hans mening särskilt angeläget att försäkringen fungerar i full utsträckning redan från början.

Utskottet biträder departementschefens uppfattning att en nära nog allmän anslutning av tandläkarna är nödvändig i inledningskedet om den allmänna tandvårdsförsäkringen skall fungera tillfredsställande. Utskottet vill dock erinra om att Tandläkarförbundet anför att en så stor majoritet av förbundets fullmäktige uttalat sig för huvudlinjerna i förslaget att en allmän anslutning kan anses säkrad. Tandläkarförbundet har senare framhållit att man anser sig kunna garantera 90-procentig anslutning genom frivillighet. Såvitt utskottet förstår ligger det i den enskilde tandläkarens intresse att ansluta sig. Med hänsyn härtill har utskottet

ansett sig böra förorda att utredningens förslag om en individuell anmälan till försäkringskassan genomförs.

Den i propositionen föreslagna regel som ger riksförsäkringsverket möjlighet att under en övergångstid av två år begränsa antalet privatpraktiserande tandläkare inom försäkringen har tillkommit för att så långt möjligt säkerställa folktandvårdens behov av tandläkare.

Om möjlighet till fritt tandläkarval skall kunna upprätthållas i framtiden är det naturligtvis också viktigt att tandläkare kan bibehålla och etablera privatpraktik. Med den utbyggnad av utbildningskapaciteten som ägt rum torde inte ett bibehållande av denna möjlighet avsevärt försvåra utbyggnaden av folktandvården. Tjänsterna där är säkerligen attraktiva för tandläkarna. Det är också mer tilltalande att folktandvården genom en god personalpolitik förmår rekrytera tandläkare än att införa bestämmelser som tvingar tandläkarna att tjänstgöra där. Utskottet kan således inte biträda propositionen på denna punkt. Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till motionerna 1973:1683, 1973:1741, 1973:1742, 1973:1755 och 1973:1757 i vad de behandlar frågan om tvångsanslutning och etableringskontroll samt motionen 1973:1753 i vad den avser tvångsanslutning. Yrkandet i motionen 1973:1753 angående etableringskontrollen torde anses besvarad med vad utskottet anför.

dels att utskottet under punkten 4 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1973:1683, 1973:1741, 1973:1742, 1973:1755 och 1973:1757, samtliga motioner i vad de innehåller yrkande om avslag på propositionens förslag om automatisk anslutning av tandläkare till försäkringen, och om begränsningsregel samt med anledning av motionen 1973:1753 i motsvarande del antar de delar av det vid propositionen fogade förslaget till övergångsbestämmelser till lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring vilka inte behandlats under 2 ovan med de ändringar att *dels* punkterna 6-10 utgår, *dels* punkterna 11 och 12 erhåller nummerbeteckningarna 6 resp. 7, *dels* hänvisningen i punkten 5 skall avse sistnämnda båda punkter;

VI av herr Carlsson i Vikmanshyttan (c), fröken Pehrsson (c) och herr Andersson i Nybro (c) vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 19 med "Departementschefen har" och slutar på s. 20 med "denna del" bort ha följande lydelse:

Den i propositionen föreslagna automatiska anslutningen av tandläkarna till försäkringen innebär i realiteten en tvångsanslutning med utomordentligt begränsade utträdesmöjligheter. Utskottet kan instämma i departementschefens uppfattning att det är av grundläggande betydelse att garantier skapas för att tandvård i största möjliga utsträckning står till förfogande för alla försäkrade på försäkringens villkor och att detta i sin tur förutsätter en nära 100-procentig anslutning av alla nuvarande

privatpraktiserande tandläkare till försäkringen.

Särskilt stora anspråk kan givetvis komma att ställas på försäkringen i dess inledningsskede. Erfarenheter från tidigare sociala reformer talar i denna riktning. En grundläggande förutsättning för att dessa inledningssvårigheter skall kunna bemästras på bästa sätt är enligt utskottets uppfattning att tandläkarna har en positiv vilja till utökade insatser gentemot den vårdsökande allmänheten. Med ett tvångsingripande när man knappast ett sådant syfte. Tvärtom kan den föreslagna anslutningsformen få motsatt verkan till förfång för försäkringen och de försäkrade.

Med hänsyn härtill och då utskottet vid uppvaktning av representanter för Tandläkarförbundet bibringats den bestämda uppfattningen att de i propositionen uttalade farhågorna för en otillräcklig anslutning av tandläkare i inledningsskedet är ogrundade förordar utskottet en frivillig anslutningsform. För en sådan talar enligt utskottets mening också såväl försäkringens ersättningsregler som dess arvodessättning. Endast genom en frivillig anslutning torde det vara möjligt att vinna de erfarenheter som behövs för att pröva frågan om anslutningsformerna efter 1975 då anslutningsreglerna upphör att gälla.

Vid remissbehandlingen av försäkringsutredningens betänkande underströk socialstyrelsen angelägenheten av att man i försäkringens inledningsskede noga följde utvecklingen så att en överströmning av tandläkare från folktandvården till privat praktik inte kom till stånd. Med hänsyn till att en sådan överströmning inte kan uteslutas anser utskottet i likhet med motionärerna i motionen 1973:1753 att man – för att utröna om vidtagna åtgärder är tillräckliga – i god tid före utgången av år 1975 bör ta ställning till frågan om begränsningsåtgärdernas nödvändighet för tiden därefter.

Den i propositionen föreslagna bestämmelsen om etableringskontroll är enligt utskottets mening onödigt rigorös och ägnad att framkalla negativa stämningar mot folktandvården. Utskottet kan biträda den i propositionen framförda uppfattningen att en etableringskontroll är nödvändig. Enligt utskottets mening bör emellertid bestämmelserna om en sådan kontroll utformas i enlighet med försäkringsutredningens förslag. Detta innebar att begränsning endast skulle kunna ske lokalt inom ett landstingsområde och efter samråd med huvudmannen och Tandläkarförbundet.

Utskottet anser en sådan form av etableringskontroll till fyllest och menar alltså i likhet med motionärerna i motionen 1973:1753 att etableringskontrollen bör begränsas.

Med utskottets ståndpunktstagande är också yrkandena i motionerna 1973:1683, 1973:1741, 1973:1742, 1973:1755 och 1973:1757 i huvudsak tillgodosedda.

dels att utskottet under punkten 4 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionerna 1973:1753, 1973:1683, 1973:1741, 1973:1742, 1973:1755 och 1973:1757, samtliga i motsvarande del,

- a. antar de delar av det vid propositionen fogade förslaget till övergångsbestämmelser till lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, vilka inte behandlats under 2 ovan, med de ändringar att *dels* punkterna 6, 7 och 8 utgår, *dels* punkterna 9, 10, 11 och 12 erhåller nummerbeteckningarna 6, 7, 8 resp. 9, *dels* hänvisningen i punkten 5 skall avse sistnämnda fyra punkter,
- b. ger Kungl. Maj:t till kännas vad utskottet anfört i fråga om den i propositionen föreslagna begränsningsregeln,
- c. ger Kungl. Maj:t till kännas vad utskottet anfört om angelägenheten av att motverka en överströmning av tandläkare från folktandvården till privatpraktik och om prövning av frågan om begränsningsåtgärdernas nödvändighet för tiden efter år 1975;

beträffande övriga författningsförslag i propositionen m. m.

VII av herr Hagberg (vpk) som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 25 med "Vad slutligen" och slutar på s. 26 med "av socialstyrelsen" bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som framhålls i motionen 1973:1756 anser utskottet det betydelsefullt om enhetliga vårdprinciper genomförs i såväl privat- som folktandvård. Detta gäller också beträffande såväl de privata som folktandvårdsläkarnas handläggning av försäkringsärenden. Från dessa synpunkter är därför en länstandläkarinstitution att föredra framför förslaget i propositionen om förtroendetandläkarorganisation. In i bilden kommer i detta sammanhang även hur socialstyrelsens tillsyn över såväl privat- som folktandvård effektivt skall kunna fungera. Landstingens huvudmannaskap över folktandvården bör inte tillåtas leda till en uttunning av kontakten socialstyrelsen—folktandvården. Med bibehållen instruktion för folktandvårdens tandläkare och med skyldighet för landstingen att redovisa och av socialstyrelsen få sina folktandvårdsplaner godkända ges den växande folktandvården en säkrare grogrund och tandläkarna större säkerhet och möjlighet att handla i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet, något som är deras främsta skyldighet. Detta talar enligt utskottets mening ytterligare för ett bifall till motionärernas yrkande i denna del.

dels att utskottet bort hemställa

under punkten 5

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1756, i vad den innehåller yrkande om avslag på förslaget om förtroendetandläkarorganisation, antar

- a. de delar av det vid propositionen 1973:45 fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring vilka inte behandlats under 2 och 4 ovan med de ändringar

att i 18 kap. 12 och 13 §§ ordet "förtroendetandläkare" utbyts mot "länstandläkare",

b. de vid propositionen fogade förslagen till

1. folktandvårdsplan,
2. lag om ändring i förordningen (1962:385) angående ersättning för sjukresor enligt lagen om allmän försäkring (sjukreseförordningen),
3. lag om upphävande av förordningen (1950:606) om kommuns bidrag till kostnaderna för folktandvården;

under punkten 16

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1756 och med avslag på motionen 1973:1755, båda motionerna i motsvarande del, uttalar att instruktionen för tandläkare inom folktandvården bör bibehållas och att folktandvårdsplan -- liksom hittills -- bör fastställas av socialstyrelsen;

beträffande en generell försäkringsandel om 75 procent

VIII av herrar Ringaby (m) och Andersson i Ljung (m) vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar överst på s. 21 med "Utskottet har" och slutar på s. 22 rad 5 uppfifrån med "1 000 kr." bort ha följande lydelse:

Av tandvårdsförsäkringsutredningen redovisat statistiskt material framgår att 90 % av dem som tillhör socialgrupp 1 har egna tänder i "gott eller någorlunda gott skick", medan motsvarande andel i socialgrupp 3 utgör 50 %. Utskottet förutsätter att förslaget om en tandvårdsförsäkring bl. a. syftar till att möjliggöra förbättrad tandstatus främst hos de grupper som har det största behovet. Enär det är uppenbart att då i första hand låginkomsttagarna kommer i åtanke är det tvivelaktigt att en återbäring om endast 50 % under 1 000 kr. i behandlingskostnad kan medföra den åsyftade vårdstimulerande effekten. Även kostnader på upp till 500 kr. skulle te sig avskräckande för dem som har låga inkomster och/eller stor försörjningsbörda. Försäkringen kan således med den föreslagna utformningen befaras komma att medföra att i första hand de som nu anser sig ha råd att besöka tandläkare och alltså har relativt god tandstatus, socialgrupperna 1 och 2 enligt nämnda statistik, blir gynnade. Utskottet kan även konstatera att vid jämförelse mellan patienternas kostnader för vuxentandvård inom folktandvården i nuvarande läge och i en situation med införd försäkring, det visar sig att kostnaderna med införd försäkring blir högre.

Utskottet biträder mot denna bakgrund förslaget i motion 1973:1741 innebärande att återbäringen från försäkringen skall utgöra 75 % av tandvårdskostnaden enligt fastställd återbäringstaxa oavsett behandlingskostnaden. Utskottet anser sig med detta ståndpunktstagande böra avstyrka bifall till yrkandet i motionen 1973:1753 om en översyn av

självkostnadsandelen och om att regelbundna tandläkarbesök skall utgöra en förutsättning för den högre ersättningsnivån i fråga om kostnader som överstiger 1 000 kr.

dels att utskottet under punkten 7 bort hemställa
att riksdagen med bifall till motionen 1973:1741 i motsvarande del ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående ersättningen från tandvårdsförsäkringen;

beträffande översyn av självkostnadsandelen

IX av herr Carlsson i Vikmanshyttan (c), fröken Pehrsson (c) och herr Andersson i Nybro (c) vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar i första stycket på s. 22 med "Utskottet anser" och slutar i samma stycke med "finna påkallade" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder däremot yrkandet i motionen 1973:1753 om en framtida översyn av självkostnadsandelen och av taxornas utformning. Som framhålls i motionen innebär reformen att taxorna höjs i förhållande till nuvarande folktandvårdstaxa. Trots införandet av försäkringen kan således låginkomsttagare komma att finna tandvården dyr. Den kommunala socialvården kan även i framtiden behöva tillgripas för att ekonomiskt klara vissa tandvårdsåtgärder. Enligt utskottets mening bör därför riksdagen hos Kungl. Maj:t uttala sig för att en översyn av självkostnadsandelen och taxornas utformning sker så snart erfarenheter av försäkringen vunnits. Utskottet tillstyrker alltså bifall till motionen 1973:1753 i denna del.

dels att utskottet under punkten 8 bort hemställa
att riksdagen med bifall till motionen 1973:1753 i motsvarande del ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört;

beträffande frågan om att regelbundna tandläkarbesök skall utgöra förutsättning för 75-procentig kompensation vid kostnader överstigande 1 000 kr.

X av herr Carlsson i Vikmanshyttan (c), fröken Pehrsson (c) och herr Andersson i Nybro (c), vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar i första stycket på s. 22 med "Vad särskilt" och slutar i andra stycket på samma sida med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder också yrkandet i motionen 1973:1753 om att riksdagen hos Kungl. Maj:t uttalar att krav på regelbundna tandläkarbesök skall utgöra förutsättning för den högre ersättningsnivån i fråga om kostnader som överstiger 1 000 kr. Ett sådant krav innebär att den som åtnjuter den högre ersättningsnivån i fråga om kostnader som överstiger 1 000 kr bör kunna verifiera regelbundna tandläkarbesök för att på nytt kunna få den högre ersättningen. Socialstyrelsen har i sitt yttrande över

försäkringsutredningen föreslagit en sådan ordning. Principen kan enligt utskottets mening stimulera till en god tandvård med åtgärder som sätts in i tid. Utskottet förutsätter att tillämpningsreglerna ges en sådan utformning att undantag görs för patientgrupper med speciella och stora tandvårdsbehov. Således tillstyrker utskottet bifall till motionen 1973:1753 också i denna del.

dels att utskottet under punkten 9 bort hemställa
att riksdagen med bifall till motionen 1973:1753 i motsvarande del ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört;

beträffande ersättning för vissa i förebyggande behandling ingående åtgärder vilka utförs vid specialkliniker

XI av herr Hagberg (vpk) som ansett

dels att det avsnitt i andra stycket av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Utskottet som" och slutar med "särskild ersättningsregel" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar däremot den uppfattning, som kommer till uttryck i motionsyrkandet i motionen 1973:1756, att kliniska laboratorieundersökningar e. d., vilka utförs vid specialkliniker, bör beräknas enligt läkarvårdsersättningstaxan. Det är en oformlighet att för sådana undersökningar utförda på sjukhus nyssnämnda taxa skall tillämpas, medan för exakt samma undersökningar utförda hos folktandvården skall tillämpas en annan för patienten högre avgift. Utskottet biträder därför motionsyrkandet i denna del.

dels att utskottet under punkten 10 bort hemställa
att riksdagen med bifall till motionen 1973:1756 i motsvarande del uttalar att avgiften för kliniska laboratorieundersökningar e. d., vilka utförs vid specialkliniker, skall beräknas enligt läkarvårdsersättningstaxan;

beträffande tandvårdstaxan i övrigt

XII av herr Jonsson i Mora (fp) och fröken Bergström (fp) vilka ansett

dels att det avsnitt i första stycket av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Med det" och slutar med "föreslagna taxesystemet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motionen 1973:1755 framförda uppfattningen att principen om det fria tandläkarvalet bör gälla även för dem som söker specialist i framtiden. För de privat verksamma specialisterna har föreslagits en särskild tandvårdstaxa som dock endast skall gälla dem som varit verksamma sedan 1972. Enligt utskottets mening bör det vara möjligt för specialister att etablera sig inom den privata sektorn även i framtiden. En särskild taxa med bättre anpassad ersättning måste då gälla även för dem. Vad utskottet sålunda anfört rörande specialisttaxan bör

ges Kungl. Maj:t till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet yrkandet i motionen 1973:1755 i berörd del, men avstyrker motionerna 1973:1741, 1973:1742, 1973:1753 och 1973:1756 i den mån de innehåller yrkanden om andra ändringar eller modifieringar i det föreslagna taxesystemet.

dels att utskottet under punkten 13 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1973:1755 i motsvarande del, med avslag på motionerna 1973:1741, 1973:1742, 1973:1753 och 1973:1756, samtliga i motsvarande del samt med avslag på motionen 1973:1768 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför i fråga om specialisttaxan;

XIII av herrar Ringaby (m) och Andersson i Ljung (m) vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 23 med "Yrkandet i" och slutar på s. 24 med "kunna biträda" bort ha följande lydelse:

I motionen 1973:1741 föreslås att privatpraktiserande tandläkare skall ha rätt att under- eller överskrida den fastställda taxan utom då det gäller konserverande terapi tillsammans med vissa enklare arbeten, allt motsvarande ca 50 % av nuvarande tandvårdsvolym. Utskottet delar motionärernas uppfattning och vill understryka att fri taxesättning med nämnda undantag, givetvis kombinerad med fast återbäringstaxa, är en nödvändig förutsättning för att vidareutbildning, forskning och specialisering skall te sig meningsfull för ifrågakvarande yrkeskategori.

Den tandvårdstaxa — — — (=utskottet) — — — privatpraktiserande tandläkarna. Representanter för — — — (=utskottet) — — — för sjukförsäkringen.

Med det anförda anser utskottet sig kunna biträda yrkandet i motionen 1973:1741 i denna del. Utskottet avstyrker emellertid motionerna 1973:1742, 1973:1753, 1973:1755 och 1973:1756 i vad de innehåller yrkanden om ändringar av eller modifieringar i det föreslagna taxesystemet. Det i — — — (=utskottet) — — — kunna biträda.

dels att utskottet under punkten 13 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1741 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1973:1768, 1973:1742, 1973:1753, 1973:1755 och 1973:1756, sistnämnda fyra motioner i motsvarande del, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför i fråga om fri arvodesättning;

XIV av herr Carlsson i Vikmanshyttan (c), fröken Pehrsson (c) och herr Andersson i Nybro (c), vilka under åberopande av motiveringen i reservationen IX ansett

1. att i första stycket av utskottets yttrande på s. 24 "1973:1753" bort utgå,

2. att utskottet under punkten 13 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1753 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1973:1741, 1973:1742, 1973:1755 och 1973:1756, samtliga i motsvarande del samt motionen 1973:1768 ger Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts om tandvårdstaxan;

XV av herr Hagberg (vpk) som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 23 med "Den tandvårdstaxa" och slutar i första stycket på s. 24 med "föreslagna taxesystemet" bort ha följande lydelse:

Den i propositionen föreslagna tandvårdstaxan bygger på ett ersättningsystem som redan i dag tillämpas av de privatpraktiserande tandläkarna. Utskottet delar den i motionen 1973:1756 företrädna meningen att ett system som huvudsakligast bygger på styckeprisidén kommer att inbjuda till en sänkning av vårdens kvalitet. Motionärerna åberopar kända odontologer vid Göteborgs universitet vilka i Landstingens tidskrift nr 2, 1973, ger ett starkt underlag för den uttalade oron att ett sådant taxesystem kan medföra en försämrad kvalitet av tandvården. I sak samma synpunkter har även anförts av representanter för de odontologiska fakulteterna vid universiteten i Göteborg och Lund vid uppvaktning inför utskottet. Dessa välgrundade farhågor motiverar att ett annat avgiftssystem bör komma i fråga, nämligen ett indexreglerat timarvode. Landets tandläkare bör därmed inte komma i en sämre belägenhet än läkare inom den övriga sjukvården respektive inom folktandvården. Patientintresset och intresset att slå vakt om en kvalitativt högtstående tandvård bör enligt utskottets mening vara utslagsgivande vid ställningstagande till tandvårdstaxans utformning. Utskottet tillstyrker därför bifall till yrkandet i motionen 1973:1756 i motsvarande del.

Förslaget i propositionen om att tandläkare, som sägs kunna styrka att de har en omkostnadsnivå som överstiger den som ligger till grund för försäkringens tandvårdstaxa etc. skall tillerkännas rätt att överskrida tandvårdstaxans belopp med mellan 5 och 20 procent finner utskottet vara betänkligt. Utskottet anser att erfarenheter om den till 136 kr. normerade timarvodestaxan först bör vinnas innan det bör bli tal om en summarisk uppräknings av denna på grund av tidigare förekommande högre taxenivå än den genomsnittliga, vilken inte alltid varit betingad av hög omkostnadsnivå. Utskottet är därför inte berett att nu tillstyrka propositionens förslag i denna del.

dels att utskottet under punkten 13 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1756 och med anledning av motionen 1973:1742, båda motionerna i motsvarande del, med avslag på motionerna 1973:1768, 1973:1741, 1973:1753 och 1973:1755, sistnämnda tre motioner i motsvarande del, uttalar att tandvårdstaxan skall grundas på ett indexreglerat timarvode för all slags behandling;

beträffande tandläkarnas förhandlingsrätt och rätt till överläggningar

XVI av herrar Jonsson i Mora (fp), Ringaby (m), fröken Bergström (fp) och herr Andersson i Ljung (m) vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Vad härefter" och slutar med "dessa motionsyrkanden." bort ha följande lydelse:

Vad härefter angår den i motionerna 1973:1741, 1973:1755 och 1973:1757 aktualiserade frågan om tandläkarnas förhandlingsrätt respektive rätt till överläggningar när det gäller tandvårdstaxan vill utskottet först erinra om att tandvårdstaxan enligt propositionens förslag skall beredas i den tidigare nämnda tandvårdsdelegationen där såväl tandläkarnas som tandteknikernas organisationer skall vara representerade. Detta är enligt utskottets mening i och för sig värdefullt men kan inte sägas innebära sådan förhandlingsrätt som normalt tillkommer andra grupper på den svenska arbetsmarknaden. Utskottet anser det fullt rimligt att tandläkarna och tandteknikerna, liksom andra grupper i samhället, får rätt att förhandla om sina villkor. Vad utskottet sålunda anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna. Med det anförda torde dessa motionsyrkanden vara tillgodosedda.

dels att utskottet under punkten 14 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1973:1741 och 1973:1755 samt med anledning av motionen 1973:1757, samtliga motioner i motsvarande del, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående tandläkarnas och tandteknikernas förhandlingsrätt;

beträffande finansieringen

XVII av herrar Ringaby (m) och Andersson i Ljung (m) vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Yrkandet i" och slutar med "procent – förfallit" bort ha följande lydelse:

Den i motionen 1973:1741 föreslagna, av utskottet biträdda ersättningsregeln, att återbäringen från tandvårdsförsäkringen skall vara 75 % av fastställd taxa oavsett behandlingskostnad medför en kostnadsökning jämfört med propositionens förslag. Denna ökning bör enligt motionärerna finansieras genom en i jämförelse med propositionen relativt obetydlig ytterligare höjning av de försäkrades egenavgifter eller ca 0,2 % av den taxerade inkomsten. Utskottet delar motionärernas mening. Med tanke på att avgift inte uttas för den del av inkomst som överstiger 7,5 gånger basbeloppet samt att sjukförsäkringsavgiften är avdragsgill vid taxeringen bör den ytterligare höjningen av avgiften beräknas till 0,3 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Det innebär att avgiften i olika inkomstlägen med nuvarande penningvärde kommer att variera mellan 0 och 170 - avdragsgilla - kronor om året och höjningen kommer således

inte i större utsträckning att påverka avgifterna för dem, som har låga inkomster.

dels att utskottet under punkten 17 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1973:1741 i motsvarande del och under förutsättning att riksdagen bifaller reservationen VIII i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag till 1973 års höstriksdag om höjning av de försäkrades egenavgifter med 0,3 procent av avgiftsunderlaget;

beträffande frågan om regelbunden tandhälsovård

XVIII av herrar Ringaby (m) och Andersson i Ljung (m) vilka ansett

dels att sista meningen i näst sista stycket på s. 27 bort ersättas med text av följande lydelse:

I motionen 1973:1741 påpekas att propositionen inte närmare går in på frågan om systematisk tandhälsovård. Inte heller folktandvårdsutredningen eller försäkringsutredningen har gjort det. Utskottet anser i likhet med motionärerna att systematisk tandhälsovård är av så central betydelse för möjligheterna att upprätthålla en för alla tillgänglig, god tandvård till rimliga kostnader, att frågan inte kan förbigås då tandvårdsförsäkring införs. Riksdagen bör därför inom rimlig framtid underställas förslag syftande till regelbunden tandvård med effektiva, förebyggande åtgärder omfattande såväl barn som vuxna. Utskottet tillstyrker alltså bifall till motionen 1973:1741 i denna del och anser sig härmed ha besvarat också yrkandet i motionen 1973:1756.

dels att utskottet under punkten 19 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1973:1741 i motsvarande del ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående systematisk tandhälsovård;

beträffande kostnadsfri tilldelning av fluortabletter inom barntandvården

XIX av herr Hagberg (vpk) som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Det intresse som inom barntandvården visas kariesbekämpningen måste få ett vederbörligt stöd och verksamheten ges starkare resurser. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning att en kostnadsfri tilldelning av fluortabletter inom barntandvården utan tidsutdräkt bör komma till stånd. Därmed ges ökade förutsättningar för ett fullföljande av ambitionerna hos de för barntandvården ansvariga inom folktandvården att förstärka den förebyggande tandvården. Utskottet biträder därför yrkandet härom i motionen 1973:422.

dels att utskottet under punkten 21 bort hemställa
att riksdagen med bifall till motionen 1973:422 i motsvarande
del uttalar sig för en kostnadsfri tilldelning av fluortabletter
inom barntandvården, vilken kostnad skall bestridas av de
lokala försäkringskassorna inom tandvårdsförsäkringens ram;

beträffande frågan om fortbildning inom folktandvården

XX av herr Hagberg (vpk) som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med
"Vad angår" och slutar med "berörda del" bort ha följande lydelse:

I ett tidigare läge då folktandvården hade besvärliga vakansproblem
hade många landsting en lofvärd ambition att utveckla utbildningsverk-
samheten för sina tandläkare. Den omständigheten att alla nyutexamine-
rade tandläkare anvisas tjänst inom folktandvården gör inte behovet av en
motsvarande ambition mindre. Den utbyggnad av folktandvården som
föreslås i propositionen gör en fortsatt och utvidgad utbildningsverksam-
het nödvändig. Riksdagen bör ge denna sin mening till känna liksom att
ett införande i ökad utsträckning av personliga tjänster m. m. inom
folktandvården i än högre grad kunde bidra till att göra tjänst inom
folktandvården attraktiv.

dels att utskottet under punkten 22 bort hemställa
att riksdagen med anledning av motionen 1973:422 i motsva-
rande del ger till känna vad utskottet anfört;

beträffande frågan om barntandvårdare och tandhygienister

XXI av herr Hagberg (vpk) som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "De
i" och slutar med "och Örebro" bort ha följande lydelse:

Inom flera landsting har beräkningar gjorts om de ökade uppgifter
som uppgiften att svara för barn- och ungdomstandvården kommer att
ställa på folktandvården. Av uppgifter i pressen att döma förutser
huvudmännen en betydande ökad arbetsbelastning. Det är i detta läge
synnerligen angeläget att öka utbildningens hjälpkrafter. Detta under-
stryks bl. a. av UKÄ:s remissyttrande till tandvårdsutredningen, där det
heter: "Enligt UKÄ:s uppfattning finns det starka skäl att utvidga
utbildningen av hjälpkrafter inom tandvården. Detta synes mer än
angeläget mot bakgrunden av de synpunkter som inledningsvis framförts
rörande behovet av förebyggande tandvård." Utskottet ansluter sig till
denna uppfattning liksom till förslaget i motionen 1973:458 om
utbildandet av en kår av barntandvårdare jämte tandhygienister. Motionä-
rerna anför att denna kår skulle ha samma grundutbildning som de
fullständigt utbildade tandläkarna, men därefter skulle utbildningen helt
inriktas på och begränsas till den speciella uppgiften. Utskottet tillstyrker
därför ett bifall till motionsyrkandet härom.

dels att utskottet under punkten 23 bort hemställa
att riksdagen med bifall till motionen 1973:458

- a. uttalar sig för utbildandet av en kår av barntandvårdare, som skall erhålla grundutbildning likvärdig tandläkares, men som därefter utbildas speciellt med inriktning på uppgifterna inom barntandvården i syfte att förstärka folktandvårdens resurser att kunna uppfylla väntade ökade anspråk vid uppfyllandet av barntandvårdens uppgifter, varvid denna verksamhet även ges anknytning till mödra- och barnavårdscentralerna,
- b. hos riksdagen begär prövning av frågan om ökad användning av tandhygienister inom tandvården och att frågan om ökad utbildning av sådana tas upp till skyndsam prövning.

Särskilda yttranden

1. av herrar Lundberg (s) och Persson i Stockholm (s) vilka anförde.

Det är av stor betydelse att tandvårdsförsäkringen kombineras med en omfattande utbyggnad av folktandvården och att olika åtgärder vidtas för att stärka folktandvårdens ställning. Mot denna bakgrund måste skapas starka garantier för att försäkringen inte får negativa följder för folktandvården och dess möjligheter att rekrytera tandläkare och övrig personal. Vikten av en effektiv tillämpning av den i propositionen föreslagna etableringsregeln, som skall begränsa öppnande av privatpraktik efter försäkringens ikraftträdande, bör därför kraftigt understrykas.

Enligt vår mening finns betydande risk för att den av försäkringsutredningen föreslagna tandvårdstaxan kan ge ett för högt utfall för de privatpraktiserande tandläkarna. Det bör därför med skärpa understrykas att noggranna kontrollåtgärder införs beträffande taxans effekter på privattandläkarnas inkomstnivå. Detta kontrollsystem bör införas omedelbart vid försäkringens ikraftträdande och utformas på ett sådant sätt att nedjustering av taxebeloppet omedelbart kan genomföras om resultatet visar att taxans belopp helt eller delvis ligger för högt.

Av här angivna skäl finns det också anledning att uttala farhågor beträffande införandet av möjligheten till individuell taxebindning för privattandläkare, vilkas kostnader ligger över den kostnadsnivå som använts vid beräkning av tandvårdstaxan. Enligt vår mening finns inte skäl för en sådan anordning. Om den ändå införs måste stor restriktivitet iakttas vid den närmare utformningen av bestämmelserna som endast bör ha begränsad giltighetstid.

2. av herrar Ringaby (m) och Andersson i Ljung (m) vilka anförde.

I motionen 1973:1740 föreslås att arvodesnivån för vissa arbeten som utförs av tandhygienister skall sänkas från 90 kr. till 70 kr. i timmen. Utskottet säger för sin del att arvodet "ligger väl högt" och förutsätter att det omprövas.

Varken i tandvårdsutredningens betänkande eller i propositionen finns någon redogörelse för hur beloppet framräknats, varför utskottets uttalande får ses som ett allmänt tyckande. Vi förutsätter emellertid att arvodet förhandlats fram på gängse sätt och kan inte nu ha någon uppfattning om skäligheten i beloppet. Vi anser det dock märkligt att utskottet, som varit i total avsaknad av beslutsmaterial i denna fråga ändå ansett sig kunna göra ett uttalande om arvodet.

3. av herr Hagberg (vpk) som anfört.

Det framlagda förslaget om allmän tandvårdsförsäkring, som även förutser en kraftig utbyggnad av folktandvården, kan utgöra inledningen till förverkligandet av den i vida kretsar som synnerligen angelägen betraktade målsättningen att också inordna tandvården i samhällets sjuk- och hälsovård. Steget dithän är emellertid fortfarande långt. För dem som varit hänvisade till privatpraktiserande tandläkare betyder förslaget en välbehörlig ekonomisk lättnad. Barn- och ungdomstandvården förbättras. Men fortfarande kommer tandvården att inta en särställning i jämförelse med sjuk- och hälsovården i övrigt. Principen om en kostnadsfri sjuk- och hälsovård, som bör inbegripa även tandvården, står således allttjämt som en angelägen målsättning. Konstaterandet bör enligt min mening göras därför att tandvårdskostnaden fortfarande kommer att bli en betungande utgift för många, exempelvis för dem som hittills kunnat utnyttja folktandvården. Jag anser mig dock i huvudsak kunna ansluta mig till den i inledningen till utskottets yttrande gjorda bedömningen av reformens innebörd och syfte.

Skatteutskottets yttrande över motion i anledning av propositionen 1973:45 om allmän tandvårdsförsäkring.*Till socialförsäkringsutskottet*

Genom beslut den 10 april 1973 har socialförsäkringsutskottet anhål- lit om skatteutskottets yttrande över motionen 1973: 1683 av herrar Le- vin (fp) och Westberg i Ljusdal (fp) i vad motionen innehåller yrkande om punktbeskattning av vissa sockerhaltiga s. k. mellanmålsprodukter. Med anledning härav får skatteutskottet anföra följande.

Syftet med den föreslagna punktskatten är att den till hälften skall finansiera kostnaderna för den allmänna tandvårdsförsäkringen. Genom en sådan åtgärd anser motionärerna att den i propositionen om tand- vårdsförsäkringen förutsatta höjningen av arbetsgivaravgiften kan be- gränsas till 0,3 % samtidigt som konsumtionen av sockerhaltiga mellan- målsprodukter skulle minska till gagn för tandvården.

Motionärerna anför att sockerhaltens storlek bör vara utslagsgivande vid beskattningen. Det framgår inte fullt klart om de menar att skatten skulle vara differentierad med hänsyn till sockerhalten hos varorna eller att en viss sockerhalt hos en dylik produkt skulle konstitueras skatte- plikt. Det är emellertid förenat med åtskilliga praktiska svårigheter att genomföra en beskattning med sådan konstruktion. Utskottet vill erinra om att den särskilda varuskatten på choklad- och konfektyrvaror utgår som en enhetlig viktskatt. En punktskatt, som tar hänsyn till sockerhal- ten, skulle medföra alltför stora kontrollproblem och bli ohanterlig, bl. a. för importen.

Motionärerna lämnar inte några uppgifter om vilka varor som skall beskattas, men det får förutsättas att de i första hand avser s. k. biscuits och wafers, konditorivaror och glass. Wienerbröd och annat sötat kaffe- bröd får också anses tillhöra den typiska mellanmålskonsumtionen. Ge- mensamt för de nämnda varorna är att de tillverkas såväl fabriksmässigt som under rent hantverksmässiga former.

Det kan här vara skäl att erinra om att under åren 1941—1963 ut- gick särskild varuskatt på annan glass än s. k. efterrättsglass och att man då hade svårigheter med gränsdragningen mellan beskattad och obe- skattad glass. Utskottet vill utifrån dessa erfarenheter framhålla att en skattepliktsgräns av det slag motionärerna får antas förorda skulle skära rakt igenom sortimentet inom bageri- och konditoribranschen. En sådan

gränsdragning framstår därför som ytterst svårhanterlig, särskilt när det gäller den hantverksmässiga tillverkningen av konditorivaror.

Förslaget är avsett att ge närmare 350 milj. kr. Motionärerna utgår från att detta är möjligt med hänsyn till att den årliga omsättningen av de avsedda mellanmålsprodukterna enligt deras beräkningar skulle uppgå till ca 3 miljarder kr. Det finns anledning att ifrågasätta möjligheterna att få de önskade inkomsterna denna väg med hänsyn till att varuområdet måste bedömas som priskänsligt. Utskottet vill erinra om att hela den särskilda varuskatten på choklad och konfektyrvaror endast beräknas ge drygt 200 milj. kr nästa budgetår. Tidigare försök att väsentligt öka skatteinkomsterna genom skärpt sötvarubeskattning medförde en så kraftig minskning av konsumtionen att skatteinkomsterna blev oförändrade och branschens existens allvarligt hotades. Även om motionärerna i detta fall eftersträvar en minskning av konsumtionen av de nämnda mellanmålsprodukterna måste effekterna av en konsumtionsminskning samtidigt innebära ett vikande skatteunderlag, vilket i sin tur kan äventyra finansieringen av tandvårdsförsäkringen.

Med hänvisning till det anförda finner skatteutskottet rent praktiska svårigheter tala mot förslaget om en punktskatt på sockerhaltiga mellanmålsprodukter. Utskottet avstyrker förslaget även av principiella skäl. Principerna för vårt nuvarande sjukförsäkringssystem och för dess finansiering kan inte förenas med motionärernas förslag att till viss del bestrida kostnaderna för försäkringen genom en specialdestinerad punktskattning.

Av det anförda framgår att utskottet inte anser sig kunna tillstyrka bifall till motionen 1973: 1683 i berörda del.

Stockholm den 26 april 1973

På skatteutskottets vägnar
ERIK BRANDT

Närvarande: herrar Brandt (s), Engkvist (s), Kristenson (s), Josefson i Arrie (c), Wärnberg* (s), Larsson i Umeå (fp), Sundkvist (c), Wikner (s), Nilsson i Trobro (m), Stadling* (s), Westberg i Hofors* (s), Olof Johansson i Stockholm* (c), Hörberg (fp), Söderström (m) och fru Normark (s).

* Ej närvarande vid justeringen.